

बालबालिकालाई निमोनियाबाट जोगाओ
निमोनियाबाट बालबालिकालाई बचाउन,
-नियमितरूपमा लगाइने खोपहरू
लगाओ।
-आमाको दूधका साथै पोषणयुक्त थप
आहार खुवाओ।
-धूलो, धुवाँ, चीसो तथा प्रदूषणबाट
बचाओ।
-सरसफाइमा उचित ध्यान दिओ।
-सङ्क्रमण भएमा चिकित्सकसँग
परामर्श गरौं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

PRATEEK DAILY

राष्ट्रिय 'क' वर्ग

प्रतीक

दैनिक

eprateekdaily.com

निश्चुल्क प्रतीक दैनिक
पढ्न चाहनुहुन्छ भने लग
अन गर्नुहोस्।
eprateekdaily.com

❖ वर्ष ३८ ❖ २०८१ मङ्सिर ०६ गते बिहीवार // मृत भस्म नबन्नेमा भिक्तो भैकन बल्नुछ // 2024 November 21 Thursday ❖ मूल्य ५/- ❖ पृष्ठ सङ्ख्या ६ ❖ अङ्क ८३

छठ सकिए लगत्तै श्रीसिया नदीमा प्रदूषण बढ्न शुरू

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/
करीब चार दशकपछि यसपटकको
छठपूजाका प्रदूषण कम भएको श्रीसिया
नदी पुनः प्रदूषित हुँदैछ। नगरप्रमुख
भएसँगै राजेशमान सिंहले श्रीसिया नदी

आएका उद्योग, कलकारखानाहरूको
स्थलगत निरीक्षण गरेका दुवै जिल्लाका
प्रजिअहरूले आफूहरू भर्खरै जिल्लामा
आएको र यसबारेमा तथ्याङ्क,
प्रतिवेदनलगायतका कामकारबाईका

प्रदूषणमुक्त बनाउन अहिलेसम्म
नगरप्रमुख सिंहले देखाएको प्रयास भने
सारथक हुन सकेको छैन। एकाध
उद्योगहरूले मात्र पानी प्रशोधन गरेर
श्रीसियामा विसर्जन गर्दै आएका छन् भने
केही उद्योगहरूले कृत्रिम पानी प्रशोधन
केन्द्रबाट पानी प्रशोधित गरी श्रीसिया
नदीमा बगाउँदै आएका छन्।

उद्योगहरूमध्ये मरियम लेदर र दुर्गा
पल्सले पनि पानी प्रशोधन केन्द्र
सञ्चालनमा ल्याएका छन्। नारायणी
लेदरले पुरानै प्रशोधन केन्द्रमार्फत पानी
प्रशोधन गरेर श्रीसिया नदीमा विसर्जन
गर्दै आएको छ।

कोहिनुर टेक्सटाइल्सले नालाबाट प्रदूषित पानी श्रीसियामा मिसाउँदै। तस्वीर: प्रतीक

प्रदूषणमुक्त गर्ने घोषणा गरेका थिए।
उनको कार्यकालको ३० महीना पुन लागदा
पनि श्रीसिया नदी पूर्णरूपमा प्रदूषणमुक्त
हुन सकेको छैन।

विबरण उपलब्ध गराए कारबाही
प्रक्रियामा सघाउने बताएका थिए।

कृत्रिमरूपमा पानी प्रशोधन गर्दै
आएका उद्योगहरूले साना/ठूला पोखरी
बनाएर प्रदूषित पानी सञ्चय गर्ने र
उपचार गरी पानी प्रशोधन गरी
श्रीसियामा बगाउँदै आएका छन्। कृत्रिम
पानी प्रशोधन गर्ने उद्योगहरूमा बढीमा
दुई सातासम्मको प्रदूषित पानी सञ्चय
गर्ने क्षमता भएको र त्यसभन्दा बढी
प्रदूषित पानी रातिपख नदीमा विसर्जन
गर्ने गरिएको छ। ठूलठूला पोखरी खनेर
कारखानाभित्रै प्रदूषित पानी सञ्चय गर्ने
र त्यस पानीलाई चुना, फिटकिरी,
कास्टिक सोडाको प्रयोगबाट प्रशोधन गरी
श्रीसिया नदीमा बगाउने कार्य हुँदै आएको
छ। यो विधिलाई महानगरपालिकाले
पनि मानेको छ। नगरप्रमुख सिंहले डाँके
आएको बैठकमा उद्योगीहरूले पानी
प्रशोधन केन्द्र स्थापनाका लागि समय
माग गरेको पनि दुई वर्षभन्दा बढी भएको
तर यस अवधिमा दुईभन्दा बढी उद्योगले
पानी प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरेको
पाइएको छैन।

अहिले छातापिपरस्थित कोहिनुर
टेक्सटाइल्सले प्रदूषित पानी श्रीसिया
नदीमा सीधै विसर्जन गर्दै आएको छ।
यसलाई नियन्त्रण गर्न महानगरले प्रयास
गरे पनि अहिलेसम्म सफल भएको
छैन। जीतपुरसिमरा उपमनपा अन्तर्गत
केही उद्योगहरूले नाला बनाएर
उद्योगभित्रबाट श्रीसिया नदीमा प्रदूषित
पानी प्रवाह गर्दै आएका छन्। यी
सबैलाई कात्तिक १ गतेदेखि पूर्णरूपमा
रोक लगाइएको महानगरले जनाएको
छ।

महानगरको निरन्तरको प्रयासपछि
छठपूजाका श्रीसिया नदी करीब ५०
प्रतिशत प्रदूषणमुक्त भएको थियो।
वीरगंज मनपा कार्यालयले निरन्तरको
प्रयासपछि उद्योगहरूबाट श्रीसिया नदीमा
प्रदूषित पानी बन्द रोक लगाएको कारण
५० प्रतिशत सुधार भएपनि छठपूजा
सकिए लगत्तै बाराका जीतपुरसिमरा
उपमहानगरपालिका र परवानीपुर
गाउँपालिकामा रहेका उद्योगहरूले प्रदूषित
पानी श्रीसियामा बगाउन थालेसँगै नदीमा
प्रदूषण बढेको छ।

यस अघि नगरप्रमुख सिंहले श्रीसिया
नदी प्रदूषणमुक्त गर्नका लागि उपप्रमुख
इभित्याज आलमको संयोजकत्वमा
अनुगमन समिति बनाएर साप्ताहिकरूपमा
अनुगमन शुरू भएको थियो। नदीमा
प्रदूषित गर्ने उद्योगहरूलाई दण्ड जरिवाना
पनि भएको थियो। अनुगमन जारी रहे
पनि महानगरको आँखा छलेर रातिपख
उद्योगहरूले प्रदूषित पानीलाई श्रीसियामा
विसर्जन गर्दै आएका थिए।

उद्योगहरूका साथै श्रीसिया नदी
प्रदूषणमा स्वयम् महानगर पनि दोषी
देखिन्छ। महानगरका विभिन्न स्थानबाट
श्रीसिया नदीमा शौचालय, घरका फोहोर
पानी सीधै श्रीसिया नदीमा पुगिरहेको
छ। मझौला शहर एकीकृत वातावरणीय
सुधार आयोजना अन्तर्गत श्रीसिया नदी
भारततर्फ बग्ने हुनाले अन्तर्राष्ट्रिय
मापदण्ड अनुसार प्रदूषित पानी प्रशोधन
गरेर मात्र श्रीसियामा विसर्जन गर्नुपर्छ।
तर निर्माण भएको पानी प्रशोधन केन्द्र
अहिलेसम्म सञ्चालनमा आउन सकेको

नवीकरण कार्य शुरू गरेको छ। खाद्य
प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय,
जनकपुरले बुधवारदेखि विभिन्न
होटलहरूको भान्साको सरसफाइ,
खाद्यजन्य पदार्थहरूको भण्डारण गर्ने
विधि र कोल्डचेन प्रविधिलगायतको
अनुगमन गरी खाद्य स्वच्छता स्तरको
आधारमा होटलहरूको स्तर निर्धारण
गरी वर्गीकरण गर्न शुरू गरेको
हो।

वीरगंजका होटलहरूको वर्गीकरण, लोगो नवीकरण

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/
खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण
कार्यालय, जनकपुरले वीरगंजका
होटलहरूको वर्गीकरण तथा लोगो

भिस्वा होटल गरी तीनवटा होटललाई
खाद्य स्वच्छताको आधारमा अति उत्तम
(‘घ’ स्टार) प्रमाणीकरण गरी लोगो
वितरण एवं नवीकरण गरिएको बताए।

मकालु होटलका प्रबन्धक मोहन प्रधान (बायाँ) प्रमाणपत्र दिँदै अध्यक्ष पन्त।

नवीकरण कार्य शुरू गरेको छ। खाद्य
प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय,
जनकपुरले बुधवारदेखि विभिन्न
होटलहरूको भान्साको सरसफाइ,
खाद्यजन्य पदार्थहरूको भण्डारण गर्ने
विधि र कोल्डचेन प्रविधिलगायतको
अनुगमन गरी खाद्य स्वच्छता स्तरको
आधारमा होटलहरूको स्तर निर्धारण
गरी वर्गीकरण गर्न शुरू गरेको
हो।

उनले लोगो वितरणमा होटललाई
पक्षपात नगर्ने प्रतिबद्धता जनाए।
पन्तले वीरगंजका सबै होटललाई
खाद्य स्वच्छता अभियानमा सरिक
भएर उपभोक्तालाई स्वच्छ र स्वस्थ
खानाका परिकारहरू पस्कन अनुरोध
गरे।

खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण
कार्यालय, जनकपुरको संयोजन
एवं खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण
विभाग वीरगंजका खाद्य अनुसन्धान
अधिकृत सुरेशकुमार सिंह नेतृत्वमा आज
वीरगंजका १० वटा होटलको अनुगमन
गरिएको थियो।

अनुगमन टोलीले खाद्य स्वच्छताको
आधारमा होटल पूजन, होटल मकालु
र अनमोल स्वीट्सलाई उत्तममा
वर्गीकरण गरेर दुई तारे लोगो
वितरण गरेको थियो। यसैगरी,
कन्टीइन होटल, कैलाश होटल र मेजबान
होटललाई एक तारे लोगो दिइएको थियो
भने डिलाइट गो रेस्टुरेन्टलाई सामान्य
सङ्केत दिएर केही सुधारको निर्देशन
दिएको थियो। अनुगमन टोलीले होटलका
सञ्चालकहरूलाई खाद्य स्वच्छता
प्रतिबद्धतापत्रमा सही गराएर हस्तान्तरण
गरेको थियो।

अनुगमन टोली संयोजन सदस्य एवं
होटल तथा पर्यटन व्यवसायी सङ्घ
होटल तथा पर्यटन व्यवसायी सङ्घ
पसाका अध्यक्ष हरि पन्तले अनुगमन
गरिएका १० वटा होटलमध्ये सरोबर
प्रोटिक होटल, होटल लडर्स वियालो र

अनुगमन टोलीमा वाणिज्य
कार्यालय, वीरगंजका प्रमुख
सुनील चौरसिया, वीरगंज उद्योग
वाणिज्य सङ्घका मनोजकुमार
दास, वीरगंज महानगरका प्रतिनिधि
विभा मिश्र र जिल्ला पशासन
कार्यालय पसा तथा जिल्ला प्रहरी
कार्यालयका प्रतिनिधिहरू सहभागी
थिए।

छठपूजालाई लक्षित गरेर महानगरले
गत कात्तिक १ गतेदेखि दैनिकरूपमा
श्रीसिया नदी प्रदूषण नियन्त्रणका लागि
अभियान शुरू गरेको थियो। श्रीसिया
नदी प्रदूषण गर्दै आएका उद्योगहरूले पनि
छठपूजासम्म प्रदूषित पानी बगाउन
छाडेका थिए। तर अहिले छठपूजा
सकिएसँगै बाराको जीतपुरसिमरा
उपमहानगरपालिकामा पर्ने कोहिनुर
टेक्सटाइल्सले प्रदूषित पानीलाई
नालामार्फत श्रीसियामा विसर्जन गर्न शुरू
गरेको छ। यसैगरी, बाराकै परवानीपुर
गाउँपालिकामा रहेका नारायणी
रिफाइन, अमृत वनस्पति घ्यू र विद्या
आयलले उद्योगको प्रदूषित पानीलाई
प्रशोधन नै नगरी सीधै श्रीसिया नदीमा
विसर्जन गरिरहेकाले नदीमा प्रदूषण
बढेको वीरगंज महानगरपालिका
कार्यालयले जानकारी गराएको छ।

छठपछि प्रदूषित श्रीसिया नदी। तस्वीर: प्रतीक

महानगरले छठपछि श्रीसिया नदीमा
प्रदूषण बढेपछि यसबारेमा पसां र बाराका
प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई स्थलगत
भ्रमण गराएको थियो। नदी प्रदूषित गर्दै

महानगरपालिकाले श्रीसिया नदीसँग
जोडिएका उद्योगहरूलाई पानी प्रशोधन
केन्द्र स्थापना गरी प्रशोधित पानी मात्र
नदीमा विसर्जन गर्न निरन्तर दबाव दिँदै
आएको छ तर त्यसको सुनवाइ भने
प्रभावकारीरूपमा भएको छैन। पसां र
बाराका श्रीसियासँग सम्बन्धित
कार्यक्रमले उनीहरूको मानसिक
विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने

वीरगंज महानगरपालिका र
जीतपुरसिमरा उपमनपा अन्तर्गत २८
वटा उद्योगको प्रदूषित पानी श्रीसिया
नदीमा विसर्जन हुँदै आएको छ। वीरगंज
अन्तर्गत आठवटा उद्योग र
जीतपुरसिमरा अन्तर्गत २० वटा उद्योग
पर्छन्। यो अवधिमा महानगरले अन्तर्गतका
श्रीसिया नदी प्रदूषण गर्ने सूचीमा रहेका

छैन। जसले गर्दा महानगरको प्रदूषित
पानी अहिले पनि सीधै श्रीसियामा बग्ने
गरेको छ।

बालअधिकारबारे विद्यार्थीहरूलाई प्रशिक्षण

प्रमोद यादव, पंचगवाँ, ५ मङ्सिर/
सामुदाय-प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम
अन्तर्गत बुधवार इलाका प्रहरी कार्यालय,

हकअधिकार, बालबालिकाविरुद्ध हिंसा,
यौन दुर्व्यवहार, कानूनले निर्धारण गरेको
सजायलगायत लागूऔषधका बारेमा

विद्यार्थीहरूलाई प्रशिक्षण दिँदै प्रिनि थापा। तस्वीर: प्रतीक

पाँच वर्षमुनिका बालबालिकालाई स्वर्णाबिन्दु खोप खुवाइने

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/
प्रादेशिक आयुर्वेदिक तथा वैकल्पिक
चिकित्सालय वीरगंजले पाँच वर्षमुनिका
बालबालिकालाई भोलि मङ्सिर ६ गते
बिहीवारका दिन स्वर्णाबिन्दु खोप खुवाउँदैछ।
यो कार्यक्रम प्रादेशिक आयुर्वेदिक
तथा वैकल्पिक चिकित्सालय वीरगंजले
प्रत्येक महीना सञ्चालन गर्दै आएको छ।
बालबालिकाको प्रतिरक्षा प्रणाली बढाउने
उद्देश्यले प्रत्येक महीना पाँच वर्षमुनिका
बालबालिकालाई स्वर्णाबिन्दु खुवाउँदै

आएको प्रादेशिक आयुर्वेदिक तथा
वैकल्पिक चिकित्सालय वीरगंजका प्रमुख
डा शिवनारायण गुप्ताले बताए। उनले
स्वर्णाबिन्दु कार्यक्रमबाट बालबालिकाको
शारीरिक तथा मानसिक विकासमा
सहयोग पुग्ने बताए।
उनले बालबालिकाको मस्तिष्कको
विकास एकदेखि पाँच वर्षको बीचमा
सबैभन्दा बढी हुने गरेको र स्वर्णाबिन्दु
कार्यक्रमले उनीहरूको मानसिक
विकासमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने

गरेको बताए। उनले पाँच वर्षमुनिका
बालबालिकाहरूलाई स्वर्णाबिन्दु खुवाउन
जरूरी रहेको भन्दै तोकिएका स्थानमा
आफ्ना बालबालिकालाई स्वर्णाबिन्दु
खुवाउन आग्रह गरे।
स्वर्णाबिन्दु सेवन गरेका
बालबालिकाहरू निमोनिया, झाडापखाला
जस्ता बिरामीहरूबाट मुक्त हुने र
उनीहरूको तौल वृद्धि हुने बताए। उनले
बालबालिकाहरूलाई स्वर्णाबिन्दु खुवाउने
स्वस्थ र आरोग्यता प्रदान गर्न आग्रह

गरे।
उनले चालू आवको
साउन २० गते भदौ १५,
असोज ११, कात्तिक ८ गते
स्वर्णाबिन्दु खुवाएको र
भोलि मङ्सिर ६ गते खुवाउने कार्यक्रम
रहेको बताए। यसैगरी, पुस ३, माघ २,
फागुन २६, २०८२ को वैशाख २१, जेठ
१८ र असार ११ गते स्वर्णाबिन्दु खुवाउने
कार्यक्रम रहेको प्रमुख डा गुप्ताले
जानकारी गराए।

पटेवांसुगौलीले वनदेवी आधारभूत
विद्यालय, भतौडाका विद्यार्थीहरूलाई
जनचेतनामूलक प्रशिक्षण दिएको
छ।
विश्व बाल दिवसको अवसरमा सो
विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई प्रहरी
निरीक्षक मोहनजङ्ग बुढाथापाले नेपालको
संविधानले बालबालिकालाई प्रदान गरेका

प्रशिक्षण दिएका थिए।
कार्यक्रममा विद्यालय व्यवस्थापन
समितिका सदस्यहरू, अभिभावक,
विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारीहरूको
सहभागिता थियो। प्रधानाध्यापक
सुभाषप्रसाद दासको अध्यक्षतामा भएको
कार्यक्रमको शिक्षिका सुभिमता चौधरीले
सहजीकरण गरेकी थिइन्।

विचारसार र सूक्तिहरू

तिमीलाई आफ्नो पीडाको अनुभूति हुनुको अर्थ हो, तिमी जीवित छौ, यदि अरूको पीडा पनि अनुभूत गर्दछौ भने तिमी मानव हो।

प्रकाशक	: प्रतीक प्रकाशन समूह प्रा. लि. वीरगंज-११
प्रधान सम्पादक	: जगदीशप्रसाद शर्मा
व्यवस्थापक/सम्पादक	: विकास शर्मा
सम्पादक	: शत्रुघ्न नेपाल/सडगढहादुर श्रेष्ठ (प्रताप)
समाचार सम्पादक	: आरके पटेल
बारा विशेष प्रतिनिधि	: गम्भीरा सहनी
मुद्रक	: प्रतीक प्रकाशन समूह प्रा. लि. (अफसेट छापाखाना)
त्रिमूर्ति सिनेमा हल रोड, श्रीपुर, वीरगंज-११ (नेपाल), पोस्ट बक्स नं. ७८, फोन नं. ०९१-५२५१२२, ५२३१०५	
email: prateekdaily@gmail.com, prateekdaily@yahoo.com	
Website: www.eprateekdaily.com	

वायु प्रदूषण

भारतको दिल्ली र पाकिस्तानका पछिल्ला घटनाले वायु प्रदूषणको गम्भीरता र यसको दीर्घकालीन प्रभावबारे सोच बाध्य पारेको छ। भारतको राजधानी दिल्लीमा वायु प्रदूषणका कारण विद्यालयहरू बन्द गरिएका छन्, पाकिस्तानले प्रदूषण नियन्त्रण गर्न लकडाउन गरेको छ। यी घटनाहरू नेपालका लागि पनि चेतावनीका सङ्केत हुन्। सचेत नहुने हो भने, नेपाल पनि प्रदूषणको चपेटामा पर्ने निश्चित छ। समयमा ध्यान नदिने हो भने पछि पछुताउनुबाहेक विकल्प रहँदैन। मुलुकको राजधानी काठमाडौं उपत्यका, वायु प्रदूषणको उच्च जोखिममा रहेको छ। डब्लूएचओले तोकेको मापदण्डभन्दा अत्यधिक कण काठमाडौंको वायुमण्डलमा पाइन्छ। सवारीसाधनको धुँवाँ, उद्योगहरूको अनियन्त्रित उत्सर्जन, परम्परागत ईँटाभट्टा, फोहोर जलाएको धुँवाँ र निर्माण गतिविधिहरूले यहाँ प्रदूषण तीव्र गतिमा बढाइरहेको छ। समस्या केवल काठमाडौं उपत्यकामा मात्र सीमित छैन। चुरे क्षेत्रमा भइरहेको उत्खनन, तराईका शहरमा औद्योगिक गतिविधि र वनजङ्गल तथा ग्रामीण क्षेत्रमा डढेलोका कारण देशमा वायु प्रदूषणलाई तीव्रता दिएको छ।

दिल्लीमा विद्यालय बन्द गर्नु र पाकिस्तानले लकडाउन गर्नु वायुको गुणस्तर सुधारका लागि अपनाइएको आपत्कालीन उपायहरू हुन्। यस्ता आपत्कालीन उपायहरू अस्थायी मात्र हुन्छन्। पहिलो कुरा वायु प्रदूषणले सीमा नाघ्नुभन्दा पहिले नै नियन्त्रण गर्नु, दोस्रो कुरा वायु प्रदूषणले सीमा नाघेपछि त्यसलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि दीर्घकालीन र व्यवस्थित योजना आवश्यक छ। दिल्लीको प्रदूषण मुख्यतः खेतमा पराल, छवाली जलाएर उत्सर्जित धुँवाँ, उद्योग कलकारखानाबाट निस्किएको धुँवाँ, धुँवाँ र सवारीसाधनको प्रदूषणका कारण बढेको हो। नेपालले पनि केही मात्रामा भएपनि यस्तै प्रकृतिको चुनौतीहरूको सामना गरिरहेको छ। मौसम अनुसार वनजङ्गलमा डढेलो सल्कने समयमा निस्कने धुँवाँले गाउँ मात्रै नभएर शहरसमेत ढाकेको हुन्छ। बढ्दो शहरीकरणसँगै सवारीसाधनद्वारा उत्सर्जित प्रदूषण र निर्माणको क्रममा हुने वायु प्रदूषण बढ्दो छ। समयमै ठोस कदम चाल्न नसक्ने हो भने, निकट भविष्यमा नेपालले पनि दिल्ली र पाकिस्तानको नियति भोग्नुपर्नेमा दुईमत छैन।

नेपालले वायु प्रदूषण नियन्त्रण गर्न अविलम्ब पाइला चाल्नुपर्छ। यसको निमित्त प्रदूषण मापन र नियन्त्रण प्रणालीको विकास जरुरी छ। वायुको गुणस्तर नियमित मापन गर्न र जनतालाई जानकारी गराउन आवश्यक छ। स्वचालित वायु गुणस्तर मापन यन्त्र स्थापना गरी प्रमुख प्रदूषणका स्रोत पहिचान गर्नुपर्छ। सवारीसाधनलाई व्यवस्थित गर्नु जरुरी भइसक्यो। सवारीसाधनबाट निस्कने धुँवाँलाई नियन्त्रण गर्न सख्त उपाय अपनाउनुपर्छ। सार्वजनिक यातायातको सुधार, विद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धन र पुराना सवारीसाधनको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाउनुपर्छ। यसैगरी, परम्परागत ईँटाभट्टालाई आधुनिक र न्यून प्रदूषण गर्ने प्रविधिमा रूपान्तरण गर्न सरकारले प्रोत्साहन दिनुपर्छ। वायु प्रदूषण न्यूनीकरणको अर्को सस्तो र भरपर्दो उपाय हरियाली प्रवर्द्धन हो। वृक्षारोपणलाई प्राथमिकता दिनुपर्छ। हरियालीले वायुमण्डलका कणहरूलाई अवशोषण गरी वातावरण सफा राख्न सहयोग गर्छ। प्रदूषणका कारण र समाधानका उपायबारे व्यापक चेतना फैलाउन जरुरी छ। साथै वातावरण संरक्षणसम्बन्धी कानूनलाई प्रभावकारीरूपमा लागू गर्नुपर्छ।

बदलिंदो टेलिभिजन अभिरुचि

सर्वसाधारणका लागि टेलिभिजन सहज भएको धेरै वर्ष भएको छैन। सर्वसाधारणको पहुँचमा आउनुभन्दा पहिले टेलिभिजन सबैभन्दा बढी उत्सुकताको विषय थियो। जतिखेर मानिस सिनेमा हेर्न हलसम्म पुगेर फर्केपछि सिनेमाको वर्णन कैयौं दिनसम्म गर्दथे र सुन्नेहरू उत्सुकतापूर्वक सुन्थे, त्यस जमानामा टेलिभिजनको निकै ठूलो महत्त्व थियो। टेलिभिजन हरेक गाउँमा थियो भन्ने पनि होइन। नेपालमा प्रजातन्त्रको पुनरोदय हुनुभन्दा पहिले टेलिभिजन निकै सीमित घरमा थियो। बजार क्षेत्रमा बढी अवश्य थियो, र यो सम्पन्नताको प्रतीक र सम्मानको विषय हुन्थ्यो। टेलिभिजनले मानिसमा आकर्षणको जादू चलाएको थियो वा मानिसहरू त्यसै घरमा माहुरी टाँसिएजस्तै टाँसिन चाहन्थे, अहिले विचार गर्दा कहालीलाग्दो हुन्छ।

मानिसहरू किन टेलिभिजन हेर्दथे ? किन टेलिभिजन हेर्नुपर्छ र किन हेरिरेहेका छन् ? यी प्रश्नहरू पनि कहिलेकाहीं नआउने होइन मनमा। अहिले यस्ता धेरै मानिस भेटिन्छन् जो भन्दछन् कि घरमा टेलिभिजन त छ, तर म हेर्दिनँ। नहेरेको धेरै महीना भइसक्यो र कतिपय धेरै वर्ष भइसक्यो नै भन्छन्। पहिले किन बढी हेरिन्थ्यो र अहिले किन कम हेरिन्छ भन्ने विषयमा पनि सामान्य समीक्षा गर्न थाल्छन्। सामान्य समीक्षा के भने आजभोलि दिनभर मोबाइल खेलाइन्छ। जे हेर्नुछ, मोबाइलमै हेर्नुछ। टेलिभिजन हेर्न मनै लाग्दैन, फुसंदै नै हुँदैन।

पहिले पनि मानिसको रुचि एकै किसिमको थिएन र अहिले पनि सबै मानिसको रुचि एकै किसिमको छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्न सकिन्न। अहिले टेलिभिजन किन पसलमा निकै कम ग्राहक पुग्दछन्। टेलिभिजन पसलमा गएर सोध्ने हो भने पाँच वर्षमा यसको बिक्री निरन्तर घटेको पाइन्छ र अबको दिनमा यसको बिक्री बढ्नुमा आशा पनि छैन भन्ने जवाफ पाइन्छ। टेलिभिजनको आकर्षण कम हुनुमा बिक्रेताहरूले पनि टेलिभिजनले प्रसारण गर्ने कार्यक्रम नभएर मोबाइल नै कारण बताउँछन्। अन्ततः मोबाइलकै कारण टेलिभिजनको दर्शक कम भएको तथा टेलिभिजन हेर्न छाडेको धेरैको बुझाइ पाइन्छ।

जतिखेर गाउँमा टेलिभिजनको रङ्गीन पर्दा पुगेको थिएन, त्यतिखेर ब्याक एण्ड हवाइट पर्दामा नै मानिस रमाउँथे। कैयौं

गाउँका मानिस जम्मा भएर टेलिभिजन हेर्ने भनेको रामायण सिरियल थियो। अनि रामायण सिरियलले नै धेरै गाउँमा

नेपाली, हिन्दी र अङ्ग्रेजी सबै भाषाका गीत, समाचार, फिलिम तथा खेलकूद रङ्गीन पर्दामा हेर्न पाएपछि

टेलिभिजनभन्दा अहिले टेलिभिजन भनेर बुझाउने तत्त्वमा नै परिवर्तन आइरहेको छ। अबको केही वर्षमा, परिवर्तनको

स्वतन्त्र विचार

सञ्जय साह मिश्र
mitrasanjay41@gmail.com

दर्शकको माग अनुसार मोबाइलमा सामग्री दिन सजिलो छ तर अन्यलाई यति सजिलो हुँदैन। यसका साथै टेलिभिजन मोबाइलमा सीमित हुँदै जाने डर छ भने जसरी मानिसको रुचि मोबाइलतिर गएको छ, त्यसरी नै अन्य क्षेत्रतिर यदि रुचि मोडियो भने टेलिभिजनको भविष्य के होला ?

टेलिभिजन पुऱ्याएको पनि हो। रामायणको लगत्तै केही समयपछि महाभारत सिरियल आयो, अनि शिव पुराण। रामायणदेखि शिव पुराणसम्म आइपुग्दा टेलिभिजन हरेक गाउँ र टोलसम्म पुगिसकेको थियो र महाभारतको समयदेखि हरेक शनिवार एउटा हिन्दी फिलिम दिइरहेको छ भन्ने हुन गएको थियो। हलामा दुई दिन धेरै मानिसले टेलिभिजन हेर्ने युगको शुरुआत भइसकेको थियो।

अनि त ग्रामीण समाजमा टेलिभिजन दाइजोको अधोगति जिनिस हुन थाल्यो। रङ्गीन टेलिभिजन बढिरहेँदा नेपालमा विभिन्न केबल टेलिभिजनहरूले विस्तार पाइरहेका थिए। साना बजारसम्म केबल टेलिभिजनले विस्तार पाउँदा पहिले जुन टेलिभिजनको पर्दामा एक वा दुई च्यानल आउँथ्यो, त्यसमा पचासौं एक साथ आउन थाले। अनि फेरि टेलिभिजनको विस्तारले अर्को रूप लियो। बजार क्षेत्रमा घरघरमा टेलिभिजन पुगेको यही केबल टेलिभिजनको उत्कर्षको समयमा हो। बिस्तारै साधारण बजारसम्म केबल टिभी नेटवर्कहरूले विस्तार पाएपछि मन लागेको च्यानल हेर्न पाउने भन्ने विकल्प देखापरेको थियो।

यस विकल्पले केही हदसम्म बजारमा प्रभाव पारिरहेको थियो, त्यही बेला यसले ग्रामीण क्षेत्रलाई सजिलो बनाएको हो। ग्रामीण क्षेत्रमा विनातार सोझै डिसबाट हेर्न पाउने गरी दर्जनौं च्यानल पुग्न थालेपछि टेलिभिजनको विस्तार र पहुँचका साथै च्यानलहरूको पहुँच बढ्न गयो। यसले मानिसको रुचिको विविधकरण भयो। गाउँमा पनि मानिसले समाचार हेर्न थाले। गाउँमा पनि फिलिम हेर्न थाले र यही समय हो जब गाउँमा पनि क्रिकेटको विस्तार हुन थाल्यो। जब टेलिभिजनमा क्रिकेटको सजीव तस्वीर आउन थाल्यो अनि क्रिकेटले राम्रो स्थान पाउन थाल्यो।

मानिसलाई टेलिभिजनले निकै आकर्षित गरेको थियो। केही नेपाली च्यानलमा देखाइने सिरियल तथा हास्य शृङ्खलाले पनि आकर्षित नपारेको होइन तर बजारमा जब एन्ड्रोइड मोबाइल सहज हुँदै गयो तथा जब मोबाइलमा फोरजी आयो तब टेलिभिजनभन्दा धेरै छिटो र धेरै सहज म्यासेज, समाचार तथा अन्य सामग्री हेर्न पाउने सुविधा उपलब्ध हुन थाल्यो। यही अवस्था टेलिभिजनको दर्शक घटाउन मुख्य भूमिका खेल्न पुग्यो। बिस्तारै मोबाइलको विस्तार यति धेरै भयो कि कतिखेर एक परिवार एक मोबाइलबाट युग एक व्यक्ति एक मोबाइलमा प्रवेश गर्‍यो, थाहै भएन। कसैले कल्पना नै गरेको थिएन कि मोबाइल यति कम समयमा यति धेरै पहुँच भएको साधन बन्ला। त्यसो त मोबाइलले टेलिभिजनको बेपार मात्र कम गरेको होइन, क्यामरा, स्टुडियो, रेडियो, अखबार आदि धेरै क्षेत्रलाई प्रभावित पारेको छ वा धेरै कुराको काम चलाउने साधनको रूपमा मोबाइलको विकास भएको छ।

टेलिभिजनको क्षेत्रमा अहिले नयाँ प्रयोगहरू पनि भइरहेका छन्। मोबाइलमा सीमित हुँदै गएको टेलिभिजन अहिले अनलाइनको रूपमा आउन थालेको छ। सबैजसो चर्चित र ठूला टेलिभिजन पनि अनलाइनमार्फत देखिन थालेका छन्। यति मात्र होइन, पछिल्लो समयमा अनलाइन टेलिभिजनको युग नै शुरुआत हुन थालेको छ। मोबाइलमा टेलिभिजन आउने त भइ नै हाल्यो, मोबाइलमा मात्र आउने टेलिभिजन च्यानलहरू पनि आइसकेका छन्। यस्ता च्यानलहरूको दर्शक र क्षेत्र सीमित हुन्छ तर स्वाभाविक हो, निश्चित क्षेत्रका दर्शक तान्न सफल भएको छ। यसले गर्दा अनलाइन टेलिभिजनमा रुचि अनुसारको विषयवस्तु खोज्न वा हेर्न सजिलो भइसकेको छ। यथार्थमा युग बदलिँरहेको छ र पहिलेको

गति यही रहेमा, टेलिभिजन कसलाई भन्ने कुरामा पनि गम्भीर भएर सोच्नुपर्ने हुन सक्छ। टेलिभिजनले स्वरूप बदलेको हो कि अभिरुचि ? समाजले यसको सहज जवाफ पछिल्लोलाई नै मान्दछ।

टेलिभिजनको रुचि बदलिँदो छ। आजभोलि आफ्ना सरोकारको कुरा टेलिभिजनमा हेर्न पायक पर्ने समयमा खोज्ने प्रवृत्तिको विकास भइसकेको छ। मानिसलाई टेलिभिजनले देखाएको समयमा कार्यक्रम हेर्ने फुसंद निकै कम छ, यसकारण मोबाइलमा नै उक्त कार्यक्रम हेर्न समय अनुसार तालिका बनाउन सजिलो छ।

तर यी कुराले दर्शकलाई टेलिभिजनतर्फ खुब तानेको छ भन्ने होइन। माथि नै सन्दर्भ आइसकेको छ, अति महत्त्वपूर्ण खेलकूद तथा समाचार सबैले टेलिभिजनमा निकै महत्त्व दिएर हेर्छन् र अनलाइनमा आएपछि त्यहाँ पनि उत्तिकै हेर्छन् तर अन्य सामग्रीलाई भने खासै महत्त्व नदिएको अनलाइनमा देखिने दर्शकबाट पुष्टि हुन आउँछ।

अबको युगमा टेलिभिजनको स्वरूप कस्तो हुने र कार्यक्रम कसरी प्रस्तुत हुने ? ठूला टेलिभिजनहरूमा पनि प्रतिस्पर्धा दुई किसिमको छ। महँगो कार्यक्रम उत्पादन तथा दर्शक, दुवै क्षेत्रमा काम गर्नुपर्नेको छ। यसैगरी अनलाइन च्यानलहरूसित प्रतिस्पर्धा आवश्यक छ किनभने अनलाइनमा स्थानीय विषयवस्तुलाई बढी महत्त्व दिइएको हुन्छ जुन केन्द्रीय प्रसारणमा त्यति सम्भव हुँदैन। यसैगरी दर्शकको माग अनुसार मोबाइलमा सामग्री दिन पनि सजिलो छ तर अन्यलाई भने यसरी सजिलो हुँदैन। यसका साथै टेलिभिजन मोबाइलमा सीमित हुँदै जाने डर छ भने जसरी सर्वसाधारणको रुचि मोबाइलतिर गएको छ, त्यसरी नै अन्य क्षेत्रतिर यदि रुचि मोडियो भने टेलिभिजनको भविष्य के होला ?

मुलुकको अर्थतन्त्र: बाह्य क्षेत्र सबल, आन्तरिक दबावमै

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

विशेषण आप्रवाहमा उच्च वृद्धि, आयातमा भएको सङ्कुचन, सेवा खातामा सुधार देखिँदा मुलुकको अर्थतन्त्रको बाह्य क्षेत्र थप सबल बन्दै गएको पाइएको छ।

नेपाल राष्ट्र बैंकले मङ्गलवार सार्वजनिक गरेको चालू आर्थिक वर्षको पहिलो त्रैमासको विवरण अनुसार अर्थतन्त्रको बाह्य क्षेत्र थप सबल भएपनि आन्तरिकरूपमा भने अझै दबावमा रहेको देखिएको छ।

केन्द्रीय बैंकका अनुसार वार्षिक बिन्दुगत आधारमा उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कमा आधारित मुद्रास्फीति चार दशमलव ८२ प्रतिशत छ। आयात चार दशमलव दुई प्रतिशतले घटेको छ। यस्तै, विशेषण आप्रवाह नेपाली रुपैयाँमा ११ दशमलव पाँच प्रतिशतले बढेको छ। विवरण अनुसार शोधनान्तर स्थिति र एक खर्ब ८४ अर्ब ९९ करोडले बचतमा छ। कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति र २२ खर्ब ३२ अर्ब २८ करोड र अमेरिकी डलरमा १६ अर्ब ६० करोड छ। सरकारको खर्च र तीन खर्ब २९ अर्ब २० करोड र राजस्व परिचालन र दुई खर्ब ४८ अर्ब २६ करोड छ।

विस्तृत मुद्राप्रदाय तीन दशमलव चार प्रतिशतले बढेको छ। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा यस्तो मुद्राप्रदाय १३ दशमलव तीन प्रतिशतले बढेको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निक्षेप सङ्कलन दुई दशमलव छ प्रतिशतले बढेको छ।

निजी क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जा दुई दशमलव पाँच प्रतिशतले बढेको छ। वार्षिक बिन्दुगत आधारमा निक्षेपको वृद्धिदर १२ दशमलव आठ प्रतिशत र निजी क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जाको वृद्धिदर छ प्रतिशत छ।

चालू आवको पहिलो तीन महीनामा कुल वस्तु आयात चार दशमलव दुई प्रतिशतले घटी र तीन खर्ब ९० अर्ब ७५ करोड छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो आयात एक दशमलव सात प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो। वस्तु आयात गरिने मुलुकका आधारमा भारत, चीन तथा अन्य मुलुकबाट भएको आयात क्रमशः तीन दशमलव नौ प्रतिशत, एक दशमलव पाँच प्रतिशत र सात दशमलव नौ प्रतिशतले कमी आएको छ।

वस्तुगत आधारमा यातायात उपकरण, सवारीसाधन तथा अन्य सवारीसाधनका स्पेयर पार्ट्स, खानेतेल, स्पन्ज आइरन, लसुन, तेलहनलगायत वस्तुको आयात बढेको छ। यस्तै, सुन,

पेट्रोलियम पदार्थ, विद्युतीय उपकरण, कच्चा पाम तेल, एमएस बिलेटलगायतका वस्तुको आयात घटेको छ।

सो अवधिमा विराटनगर, कैलाली, कृष्णनगर, नेपालगंज र रसुवा भन्सार कार्यालयबाहेक प्रमुख नाकाबाट गरिएको निर्यात घटेको छ। आयाततर्फ जलेश्वर, कैलाली, रसुवा तथा तातोपानी भन्सार कार्यालयबाहेकका सम्पूर्ण प्रमुख नाकाबाट भएको आयातमा कमी आएको छ।

तीन महीनामा कुल वस्तु व्यापार घाटामा चार प्रतिशतले कमी आई र तीन खर्ब ५२ अर्ब ३७ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो घाटा दुई दशमलव एक प्रतिशतले वृद्धि भएको थियो। समीक्षा अवधिमा भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी र ४४ अर्ब १३ करोड बराबरको वस्तु आयात भएको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो आयात र ४५ अर्ब ५८ करोड बराबरको भएको थियो। सो अवधिमा खुद सेवा आय र तीन अर्ब २९ करोडले घाटामा छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा खुद सेवा आय र २९ अर्ब ३९ करोडले घाटामा थियो। सेवा खाता अन्तर्गत समीक्षा अवधिमा भ्रमण आय तीन दशमलव पाँच प्रतिशतले वृद्धि भई र १७ अर्ब ७२ करोड

पुगेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो आय र १७ अर्ब १३ करोड थियो।

सेवा खाता अन्तर्गत भ्रमण व्यय सात दशमलव सात प्रतिशतले वृद्धि भई र ५५ अर्ब ७८ करोड पुगेको छ। यसमध्ये शिक्षातर्फको व्यय र ३२ अर्ब १८ करोड रहेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा भ्रमण व्यय र ५१ अर्ब ८० करोड रहेकोमा शिक्षातर्फको व्यय र ३२ अर्ब ९२ करोड थियो।

चार खर्बभन्दा बढी विशेषण आप्रवाह गत असोज मसान्तसम्मको तुलनामा विशेषण आप्रवाह ११ पाँच प्रतिशतले वृद्धि भई र चार खर्ब सात अर्ब ३१ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा विशेषण आप्रवाह २५ दशमलव आठ प्रतिशतले बढेको थियो। अमेरिकी डलरमा विशेषण आप्रवाह तीन अर्ब चार करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो आप्रवाह दुई अर्ब ७६ करोड थियो।

सो अवधिमा खुद द्वितीय आय (खुद ट्रान्सफर) र चार खर्ब ४२ अर्ब ४४ करोड पुगेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो आय र चार खर्ब चार अर्ब सात करोड थियो। सो अवधिमा वैदेशिक रोजगारका लागि अन्तिम भ्रमण (बाँकी पाँचौं पातामा)

पहिलो चौमासिकमा ८४ अर्ब सरकारी ऋण थपियो

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

चालू आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को पहिलो चौमासिक अवधिमा करीब ८४ अर्ब सरकारी ऋण थपिएको छ। सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयका अनुसार नेपालको कुल सार्वजनिक ऋण कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जिडिपी) को ४४ प्रतिशत नाघेको छ।

“चालू आवको शुरुमा कुल सार्वजनिक ऋण र २४ खर्ब ३४ अर्ब नौ करोड रहेकामा कात्तिक मसान्तसम्ममा ८३ अर्ब ९५ करोड थप वृद्धि भई कुल सार्वजनिक ऋण र २५ खर्ब १८ अर्ब पाँच करोड पुगेको छ,” कार्यालयले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदनमा भनिएको छ, “जुन कुल जिडिपीको ४४ दशमलव १४ प्रतिशत हुन आउँछ।”

विदेशी मुद्राको विनिमय दरमा भएको परिवर्तनका कारण गत असोज मसान्तसम्मको तुलनामा कात्तिक

मसान्तसम्ममा र चार अर्ब ९८ करोड बराबर सार्वजनिक ऋण घटेको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ। कार्यालयका अनुसार कुल सार्वजनिक ऋणमध्ये आन्तरिक ऋण दायित्व र १२ खर्ब ५२ अर्ब १६ करोड १८ लाख र बाह्य ऋण दायित्व र १२ खर्ब ६५ अर्ब ८९ करोड ७२ लाख बराबर छ। जिडिपीका आधारमा ऋण प्रतिशत हेर्दा आन्तरिक ऋण २१ दशमलव ९५ प्रतिशत र बाह्य ऋण २२ दशमलव १९ प्रतिशत हो।

सरकारले चालू आवका लागि र पाँच खर्ब ४७ अर्ब सार्वजनिक ऋण परिचालन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। पहिलो चौमासिकसम्ममा र एक खर्ब ६५ अर्ब ७२ करोड ऋण प्राप्त भइसकेको छ। वार्षिक लक्ष्यको तुलनामा कुल सार्वजनिक ऋणप्राप्ति ३० दशमलव ३० प्रतिशत हो।

चालू आवका लागि सरकारले र

तीन खर्ब ३० अर्ब आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखेकामा वार्षिक लक्ष्यको ४३ दशमलव ६४ प्रतिशत अर्थात् र एक खर्ब ४४ अर्ब पहिलो चौमासिकमा उठाएको छ। त्यस्तै, र दुई खर्ब १७ अर्ब बाह्य ऋण उठाउने वार्षिक लक्ष्य रहेकामा कात्तिक मसान्तसम्ममा १० दशमलव एक प्रतिशत अर्थात् र २१ अर्ब ७२ करोड ऋण लिइएको छ।

चालू आवमा सरकारी ऋणको साँवा-ब्याज भुक्तानी गर्नका लागि सरकारले र चार खर्ब दुई अर्ब बराबर बजेट विनियोजन गरेको थियो। कात्तिक मसान्तसम्ममा र एक खर्ब आठ अर्ब १४ करोड साँवा-ब्याज भुक्तानी भइसकेको कार्यालयको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ। कुल जिडिपीको आधारमा कात्तिक मसान्तसम्ममा ऋणको साँवा-ब्याज तिर्न भएको खर्च एक दशमलव ९० प्रतिशत बराबर हो।

पहिलो चौमासिकमा र १२ अर्ब ७२ करोडको विद्युत् भारत निर्यात

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

चालू आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिकमा नेपालले र १२ अर्ब ७१ करोड ९४ लाख ५९ हजार बराबरको बिजुली भारत निर्यात गरेको छ। देशभित्र खपत गरी बढी भएको बर्खायामको एक अर्ब ६६ करोड ७८ लाख ९२ हजार युनिट विद्युत् भारततर्फ निर्यात गरेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जनाएको छ। चार महीनामा भारततर्फ निर्यात गरिएको विद्युत्को औसत दर प्रति युनिट सात रुपैयाँ ६३ पैसा छ।

प्राधिकरणले देशभित्र खपत गरी अतिरिक्त भएको विद्युत् भारतीय ऊर्जा एक्सचेंज (आइएक्स) को ‘डेअहेड’ तथा ‘रियल टाइम मार्केट’मा प्रतिस्पर्धी दरमा र द्विपक्षीय मध्यकालीन विद्युत् बिक्री समझौताबमोजिम हरियाणा र बिहार राज्यमा बिक्री गरिरहेको छ। भारतको प्रसारण संरचनाको प्रयोग गरी बङ्गलादेशमा पनि विद्युत् निर्यात शुरू भइसकेको छ। भारतसँगको विद्युत् व्यापार भारतीय रुपैयाँमा हुने गरेको छ। त्यसैले प्राधिकरणले विद्युत् बिक्री गरी भार आम्दानी गरिरहेको छ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले असोज महीनामा आएको बाढीपहिरोका कारण सञ्चालनमा रहेका जलविद्युत् केन्द्रहरू र प्रसारण लाइनमा क्षति पुगी विद्युत् उत्पादन बन्द हुँदा निर्यात प्रभावित भएको बताए। “सञ्चालनमा रहेका जलविद्युत् आयोजनाहरूमध्ये सबैभन्दा ठूलो ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोशीका संरचनामा पहिरोले क्षति पुऱ्याउँदा विद्युत् उत्पादन बन्द छ।

“अन्य साना आयोजनाहरू पनि क्षति पुऱ्या विद्युत् उत्पादन हुन सकेको छैन,” कार्यकारी निर्देशक घिसिङले भने, “काबेली करिडोर प्रसारण लाइनलाई माईखोलामा आएको बाढीले क्षति पुऱ्याउँदा उक्त लाइनमा जोडिएका विभिन्न आयोजनाका करीब दुई सय मेगावाट विद्युत् उत्पादन बन्द भयो। जसका कारण असोज र कात्तिकको विद्युत् निर्यात प्रभावित हुन पुग्यो। यसबाट चालू आवमा राखिएको करीब र ३० अर्ब विद्युत् निर्यातको लक्ष्यसमेत प्रभावित हुने देखिएको छ।”

प्राधिकरणका अनुसार माथिल्लो

तामाकोशीको पुनर्निर्माण धमाधम भइरहेको छ भने काबेली करिडोर प्रसारण लाइनको पुनर्निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा आइसकेको छ। हिउँद शुरू भएसँगै नदी तथा खोलानालामा पानीको बहाव घट्ने भएकाले जलविद्युत् आयोजनाहरूको विद्युत् उत्पादन कम हुनेछ। उत्पादनले आन्तरिक मागलाई मात्र धान्ने भएकाले अब विद्युत् निर्यात क्रमशः घट्दै जानेछ। हिउँदका केही महीनामा विद्युत् आयात गर्नुपर्नेछ।

प्राधिकरणले हालसम्म प्रतिस्पर्धी बजार र मध्यकालीन विद्युत् बिक्री समझौताबमोजिम भारतीय बजारमा २८ वटा आयोजनाबाट उत्पादित ९४१ मेगावाट विद्युत् बिक्री गर्न स्वीकृति पाएको छ। गत आवमा भारतबाट र १६ अर्ब ९३ करोडको विद्युत् आयात गरिएको थियो। यही अवधिमा र १७ अर्ब छ करोडको विद्युत् निर्यात गरिएको थियो। गत आवमा आयातभन्दा र १३ करोड बढीको विद्युत् निर्यात गरी खुद विद्युत् आयातकर्ताबाट नेपाल खुद विद्युत् निर्यातकर्ता बनेको थियो।

नेप्से परिसूचक नौ अङ्कले बढ्यो

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

मङ्सिरवार करीब दुई प्रतिशतले घटेको नेपाल स्टक एक्सचेंज (नेप्से) परिसूचक बुधवार भने सामान्य अङ्कले बढेको छ। आज नेप्से परिसूचक नौ दशमलव ०९ अङ्कले बढेर दुई हजार ७११ दशमलव ७५ बिन्दुमा कायम भएको हो।

आज ३२३ कम्पनीका एक करोड ५४ लाख ६४ हजार ५५२ कित्ता शेयर ७४ हजार ३०३ पटक खरीद-बिक्री हुँदा र सात अर्ब नौ करोड २८ लाख ७९

हजार ९४६ बराबरको कारोबार भएको छ। आज बैकिङ समूह शून्य दशमलव २६, जीवन बीमा शून्य दशमलव १८, निर्जीवन बीमा शून्य दशमलव २१ र अन्य समूह शून्य दशमलव ०७ प्रतिशतले घटेका छन् भने अरु सबै समूहका उपसूचक बढेका छन्।

सबैभन्दा धेरै विकास बैंक समूह तीन दशमलव ३८ प्रतिशतले बढेको छ। वित्त एक दशमलव ६६, होटल तथा पर्यटन शून्य दशमलव ४५, जलविद्युत् एक

दशमलव २८, लगानी शून्य दशमलव २०, लघुवित्त शून्य दशमलव ०७, म्युचुअल फन्ड शून्य दशमलव ३८ र व्यापार समूह शून्य दशमलव २७ प्रतिशतले बढेका छन्।

कर्पोरेट डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड, सिन्धु विकास बैंक लिमिटेड, नेपाल हाइड्रोडिभलपर्स लिमिटेड, सप्तकोशी डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड र महिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको शेयर मूल्यमा सकारात्मक सर्किट लागेको छ।

मानुङकोट: तनहुँको व्यास नगरपालिका-५ मानुङकोटबाट बुधवार बिहान देखिएको दृश्य। कुहिरो र सूर्योदय हेर्न यहाँ आउने पर्यटकको सङ्ख्या बढ्दो छ। तस्विर: कृष्ण न्यौपाने/रासस

कार्यालय प्रमुखहरूलाई प्रजिअको निर्देशन

प्रस, परवानीपुर, ५ मङ्सिर/

पसांका प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेश अर्यालले कर्मचारीहरूले आफ्नो तोकिएको मर्यादा पालनामा चुकेको खण्डमा कारबाही गर्ने चेतावनी दिएका छन्। उनले कर्मचारीहरू पोशाक, परिचयपत्रसहित समयमा कार्यालय आउने र जाने, जिम्मेवारी तोकिएको फाँटमा बस्ने र तोकिएको काम इमानदारीका साथ निर्वहन गर्नुपर्ने र त्यस्तो नगर्ने कर्मचारीलाई कारबाही हुने चेतावनी

दिएका छन्।

मासिकरूपमा कार्यालय प्रमुखहरूसँगको बैठकमा हिजो उनले यस्तो निर्देशन दिएका हुन्। पसांमा आएसँगै उनले छठ पूजापछि विभिन्न सरकारी कार्यालयहरूको अनुगमन गराउँदा ठूलो सङ्ख्यामा कर्मचारीहरू अनुपस्थित देखिएका थिए। यसैगरी, पोशाक र परिचयपत्रविना कर्मचारीहरू काम गरेको पाएपछि यस्तो निर्देशन दिएका हुन्। उनले बिदाको समयमा सरकारी

सवारीसाधनहरू विनाइजाजत सञ्चालनमा नल्याउन प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिए।

उनले कार्यालयका काम सेवाग्राहीमैत्री बनाउन र कार्यालयमा हुने गरेका विकृति, ढिलासुस्तीलाई हटाउन पनि आग्रह गरे। कार्यालयमा आइपर्ने समस्याबारेमा समयमा जानकारी गराउन र समस्या नदोहोरियोस् भन्नेतर्फ संवेदनशील हुन पनि प्रमुखहरूलाई सुझाए।

बिपी राजमार्ग : राति सात घण्टा यातायात सञ्चालनमा रोक

काभ्रेपलाञ्चोक, ५ मङ्सिर/रासस

बिपी राजमार्गमा बुधवार राति नौ देखि बिहान ४ बजेसम्म प्रत्येक दिन सडक बन्द हुने भएको छ। सडक डिभिजन कार्यालय, भक्तपुरले आज एक सूचना जारी गरी राजमार्गको प्रस्थानबिन्दु धुलिखेलदेखि सिन्धुलीको बर्खेखोलासम्म राजमार्गका विभिन्न सडकखण्डमा डाइभर्सन मर्मत भइरहेको जनाउँदै राति सात घण्टा बन्द गरिने जनाएको हो।

राजमार्ग अन्तर्गत धुलिखेलदेखि बर्खे खोलासम्मको सडकखण्डमा चौकीडाँडा, नाकै बजार र कालढुङ्गा (भ्याकुरे खोला) देखि मास्तीखोलासम्म डाइभर्सन मर्मत

भइरहेको छ। अर्को सूचना जारी नभएसम्मका लागि राजमार्गमा तोकिएको समयमा राति गाडी नचलाउन आग्रह गरिएको हो।

यसैबीच, गत असोज दोस्रो साता बाढीपहिरोका कारण क्षतिग्रस्त भई अस्थायीरूपमा एकतर्फी सञ्चालनमा ल्याइएको बिपी राजमार्ग अन्तर्गत काभ्रेपलाञ्चोकको चौकीडाँडादेखि सिन्धुलीको बर्खे खोलासम्मको सडकखण्डमा लगाइएको रोकसमेत कायमै छ। सुख्खा पहिरो जान सक्ने भएकाले रातिको समयमा यातायात सञ्चालनमा कार्यालयद्वारा रोक लगाइँदै

आइएको हो।

सिनियर डिभिजनल इन्जिनियर सुमन योगेशले अस्थायीरूपमा निर्माण गरिएको सडकमा पहिरो आउन सक्ने भएकाले तत्कालै खोल्ने अवस्था नरहेको हो। असोज अन्तिम सातादेखि वैकल्पिक ट्याक निर्माण गरेर उक्त रूटमा परमिट भएका यात्रुवाहक बस र साना सवारीसाधन सञ्चालनमा ल्याइएको थियो।

पूर्वी नेपाल जोड्ने छोटो दूरीका रूपमा रहेको उक्त राजमार्गबाट दैनिक हजारौं यातायातका साधन आवतजावत गर्छन्।

‘सीमान्तकृत समुदायको जीवनस्तर सुधारमा ध्यान दिनुपर्छ’

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

सीमान्तकृत समुदायको जीवनस्तर सुधारमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने बुधवार काठमाडौंमा आयोजित एक कार्यक्रममा

वक्ताहरूले बताएका छन्।

‘ग्रामीणस्तरमा कार्यरत नागरिक समाज, सङ्घसंस्थाको सबलीकरणमार्फत सीमान्तकृत समुदायको जीविकोपार्जन’ विषयक राष्ट्रिय सम्मेलनका सहभागीले सीमान्तकृत समुदायका रैथाने संस्कृति तथा उत्पादन हराउँदै गएकोले यसतर्फ ती तहका सरकारको ध्यान जानुपर्नेमा जोड दिएका हुन्। राष्ट्रिय जनकालत मञ्च (नाफान)को आयोजनामा भएको सम्मेलनमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सदस्य सूर्यप्रसाद ढुङ्गेलले उनीहरूको जीवनस्तर उकास्न ती समुदायले उत्पादन गरेका वस्तुको बजारीकरणका लागि सरकारले प्रव्याप्ति गर्नुपर्नेमा जोड दिए। उनले राज्यले भूमिका बढाउनुपर्नेमा जोड दिँदै ती समुदायको हकअधिकार सुनिश्चित गर्न आयोगको साथ र सहयोग रहने बताए। सम्मेलनमा चेपाङ, राउटेलगायत देशका विभिन्न जिल्लाका सीमान्तकृत समुदायका प्रतिनिधि, विभिन्न पालिकाका जनप्रतिनिधि, सांसदलगायतको सहभागिता थियो। सम्मेलनमा सुदूरपश्चिम प्रदेशसभा सदस्य तुलसी देवकोटाले अझै पनि सीमान्तकृत समुदायका लागि प्रभावकारी काम हुन नसकेको बताइन्।

मकवानपुरको राक्सिराङ

गाउँपालिकाका अध्यक्ष राजकुमार मल्लले चेपाङ, राउटेलगायतका समुदायलाई आत्मनिर्भर बनाउन जरुरी रहेको उल्लेख गर्दै आफूले पालिकामा यसका लागि पहल गरिरहेको बताए।

बझाङको मष्टा गाउँपालिकाका अध्यक्ष ज्ञानबहादुर बोहराले आधुनिकतासँगै रैथाने कामलाई एकीकृत गरेर अधि बढ्न जरुरी रहेको बताए। उनले समुदायको सहभागितामा उत्पादन वृद्धि गर्दै उत्पादनको बजारीकरण जरुरी रहेको बताए।

बागमती प्रदेशका पूर्वमन्त्री सन्तबहादुर चेपाङले सीमान्तकृत समुदायबाट रैथाने बाली उत्पादन गरेर मात्रै नहुने त्यसको बजारीकरणको जिम्मा सरकारले लिनुपर्नेमा जोड दिए।

सम्मेलनमा गैरसरकारी संस्था महासङ्घका महासचिव अर्जुन भट्टराईले रैथाने उत्पादनलाई डिजिटल प्रणालीमा आबद्ध गर्नसके थप प्रभावकारी हुने उल्लेख गरे।

सच्याइएको

यस दैनिकको हिजो मङ्सिर ५ गते प्रकाशित पत्रिकाको दोस्रो, तेस्रो, चौथो र पाँचौं पृष्ठमा मिति २०८१ मङ्सिर ०५ गते बुधवार हुनुपर्नेमा अन्यथा भएकोले क्षमाप्रार्थीसहित सच्याइएको छ। सम्पादक

मुग्लिन पोखरा सडकमा अन्तिम कालोपत्रे: पृथ्वी राजमार्ग अन्तर्गत तनहुँको आबुखैरेनी गाउँपालिका-२ मार्काँचोक सत्र सय खण्डमा अन्तिम कालोपत्रे गरिँदै। एक हप्ताको अवधिमा २.४ किलोमिटर खण्डमा अन्तिम कालोपत्रे सकिएको छ। तस्विर: कृष्ण न्यौपाने/रासस

तापक्रम वृद्धिलाई १.५ डिग्रीमा सीमित गर्नुपर्नेमा जोड

प्रगति ढकाल बाकु (अजरबैजान), ५ मङ्सिर/रासस विश्वमा बढ्दै गएको तापमान वृद्धिलाई रोक्न नसके जलवायुजन्य विपद्को भयावह अवस्था सिर्जना हुने भन्दै कार्बन उत्सर्जन कटौती गरेर

मन्त्रालयका सचिव डा दीपककुमार खरालले विश्वको तापमान वृद्धि १.५ डिग्री सेल्सियस कायम नराखे नेपालजस्ता अतिकम विकसित मुलुकहरू जलवायुजन्य सङ्कटको मारमा पर्ने भन्दै तापमान वृद्धि सीमित राख्नुपर्नेमा नेपालसहितका

पनि नैतिक दायित्व बढाएर उत्सर्जन न्यूनीकरणका नीति कार्यान्वयन गर्नुपर्छ भनेर पैरवी गरिरहेका छन्, "जलवायु व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख डा दुङ्गनाले भने, "कार्बन तटस्थ, समावेशी र उत्थानशील समाज निर्माणका लागि

सहसचिव डा महेश्वर ढकालले तापमान वृद्धिलाई सीमित नराखे हो हिमालको अस्तित्व नजोगिन भन्दै तापमान वृद्धि रोकेर हिमाल जोगाउन पैरवी भइरहेको बताए । "हिमाल कमजोर भौगर्भिक अवस्था र जलवायुको उच्च जोखिममा रहेको क्षेत्र भएकाले पनि यसलाई जोगाउन विश्वको तापमान वृद्धिलाई सीमित राख्नुपर्छ," उनले भने, "जलवायु परिवर्तनको असरले हिमाली क्षेत्रका बासिन्दा बसाइँ सन थालेका छन्, यसले हिमाली भेगको संस्कृतिमा लोप हुँदै जान थालेका छन् । यस्तो अवस्थामा विकसित र उच्च कार्बन उत्सर्जन गर्ने मुलुकहरूको सहयोगमा एकीकृत र बहुत आयोजनाहरू सञ्चालन गर्नुपर्छ । भारत र चीन जस्ता आर्थिक समृद्धि हासिल गरिसकेका मुलुकले कार्बन उत्सर्जन कम गर्न लगानी गर्नुपर्छ ।"

एशियाली विकास बैंक (एडिबी) को अनुसन्धानले जलवायु परिवर्तनको प्रभावले विकासशील एशिया र प्रशान्त क्षेत्रमा कूल गार्हस्थ्य उत्पादन (जिडिपी) लाई सन् २०७० सम्ममा १७ प्रतिशतले घटाउन सक्ने देखाएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (इसिमोड)को अध्ययन अनुसार हिन्दूकुश हिमालय क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको असर विश्वको औसतको तुलनामा तीन गुणा बढी छ । इसिमोडका अनुसार उक्त क्षेत्रमा सन् २०११ देखि सन् २०२० को एक दशकमा त्यस अघिको तुलनामा हिमनदी पलने क्रम ६५ प्रतिशतले बढी छ ।

नेपालमा जलवायु व्यवस्थापनका लागि प्रतिकार्य रणनीति-२०८० अनुसार जलवायुजन्य र जलसम्बन्धी विपद्ले जीउज्यान, धनमाल र सम्पत्तिमा गम्भीर क्षति पुऱ्याएका छन् । वायुमण्डलीय तापक्रमका वृद्धिले हिउँ पलने क्रम बढेको छ भने नयाँ हिमताल बनेको रणनीतिमा उल्लेख छ । "अन्य क्षेत्रको तुलनामा हिमालय क्षेत्रमा कम्तीमा पनि ०.३ देखि ०.७ डिग्री सेल्सियस तापक्रम बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ," रणनीतिमा भनिएको छ ।

जल तथा मौसम विज्ञान विभागका अनुसार नेपालमा तापक्रमको वृद्धिदर वार्षिक ०.०५६ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । विभागका महानिर्देशक कमलराज जोशीले ४७ वटा ठूला हिमताल जोखिममा रहेको जनाउँदै ती हिमतालहरू फुटेमा मुलुकले खर्बौं आर्थिक नोक्सानीका साथै मानवीय क्षति बेहोर्नुपर्ने अवस्था आउने बताए ।

तापमान वृद्धि सीमित नगरे विश्वको अर्थतन्त्र तहसनहस हुन्छ -गुटेरेस

संयुक्त राष्ट्रसङ्घका महासचिव एन्टोनियो गुटेरेसले विश्वको जलवायु परिवर्तन सङ्कटको चरणमा पुगेको भन्दै हामीले विश्वको तापक्रम वृद्धिलाई एक दशमलव पाँच डिग्री सेल्सियसमा सीमित गर्न सकेनौं भने, जलवायुजन्य अनियन्त्रित विपद्हरूले विश्वको सबै अर्थतन्त्रलाई

(बाँकी पाँचौं पातामा)

कालो पत्थरमा परिणत गुर्जा हिमाल: हिउँ पग्लिएपछि कालो पत्थरमा परिणत हुँदै गएको म्याग्दीको धवलागिरि गाउँपालिका-१ मा पर्ने गुर्जा हिमालको ताकमबाट देखिएको दृश्य । तापक्रम वृद्धिका कारण हिमालमा हिउँ छिटो पग्लिँदा चिसोयाममा पनि कालो पत्थर देखिएको हो । तस्बिर: सन्तोष गौतम/रासस

तापक्रम वृद्धिलाई १.५ डिग्री सेल्सियसमा सीमित गर्नुपर्नेमा जोड दिइएको छ ।

अजरबैजानको बाकुमा जारी जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय संरचना महासन्धि (युएनएफसिसिसी)का पक्ष राष्ट्रहरूको २९औं सम्मेलन (कोप-२९) मा उपस्थित अतिकम विकसित मुलुकका प्रतिनिधिहरूले कार्बन उत्सर्जन बढी गराउने मुलुकलाई उत्सर्जन कटौती गर्नुपर्नेमा जोड दिएका हुन् ।

अतिकम विकसित मुलुकका समूह (एलडिसी)ले कार्बन उत्सर्जन गराउन प्रमुख भूमिका खेल्ने औद्योगिक मुलुकलाई उत्सर्जन कटौती गर्न नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोगमा जोड दिनुपर्ने, खनिज इन्धनको प्रयोग नगर्ने वा कम गर्नेलायत माग राख्दै बाकुमा पैरवी गरिरहेका छन् । यदि खनिज इन्धन प्रयोग नगर्ने हो भने आफ्नो मुलुकको अर्थतन्त्र धरापमा पर्न सक्ने भन्दै इन्धन उत्पादक मुलुकहरू भने सहमतिमा आउन चाहेका छैनन् ।

कोप-२९ को फ्रान्समा भएको पेरिस सम्झौताले पनि विश्वको तापमान वृद्धिलाई एक दशमलव पाँच डिग्री सेल्सियसमा कायम राख्नेगरी सबैले आफ्नो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान (एनडिसी) बनाएर कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा जोड दिएको थियो । पेरिस सम्झौता कार्यान्वयन गर्नेपर्ने र जलवायुको सङ्कटबाट पृथ्वीलाई जोगाउनुपर्नेमा बाकुमा जारी कोपमा जोड दिइएको छ ।

सम्मेलनमा उपस्थित अतिकम विकसित मुलुकका प्रतिनिधिहरू कार्बन उत्सर्जन घटाएर पृथ्वीको तापक्रम वृद्धि एक दशमलव पाँच डिग्री कायम राख्न विकसित तथा औद्योगिक मुलुकहरू सशक्त नहुने हुन् कि भन्ने आशङ्कासहित चिन्तित देखिन्छन् ।

नेपालका वन तथा वातावरण

मुलुकका प्रतिनिधिले निरन्तर पैरवी गर्दै आइरहेको बताए ।

"विश्वमा तापमान गराउने मुख्य तत्त्व कार्बन उत्सर्जन हो । यसको कटौतीको लक्ष्य र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्छ भनेर हामीले विगतका कोपमा पनि भन्दै आइरहेका थियौं," उनले भने, "यस वर्षको कोपमा पनि यही मुद्दालाई निरन्तरता दिँदै तापमान वृद्धि सीमित गर्न पैरवी गर्ने स्थितिपत्र तयार गरेर ल्याएका थियौं ।"

नेपालले सन् २०२० को डिसेम्बरमा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय प्रारूप महासन्धिको सचिवालयमा दोस्रो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान (एनडिसी) पेश गरेको थियो । एनडिसीमा परिमाणात्मक र नीतिगत न्यूनीकरणका लक्ष्यहरूका साथै अनुकूलनका प्राथमिकताहरूसमेत निर्धारण गरेको थियो । नेपालले सन् २०२१ अक्टोबरमा स्वीकृत गरेको खुद शून्य उत्सर्जन दीर्घकालीन रणनीति अनुसार सन् २०४५ सम्ममा उत्सर्जन न्यूनीकरण गर्दै दिगोरूपमा खुद शून्य उत्सर्जन हासिल गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत जलवायु व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख डा सिन्धुप्रसाद दुङ्गनाले एनडिसी कार्यान्वयनका लागि नेपालजस्ता अतिकम विकसित मुलुकलाई जलवायु वित्त आवश्यक पर्ने भन्दै बाकुमा जारी कोपमा विकसित मुलुकहरूले जलवायु वित्तको आकार बढाउन प्रतिबद्ध हुनुपर्नेमा जोड दिए ।

"अब कार्बन उत्सर्जन कटौती गरेर पृथ्वीको तापमान वृद्धिलाई एक दशमलव पाँच डिग्री सेल्सियसमा सीमित राख्नुपर्छ, नेपाल यो प्रतिबद्धता पूरा गर्न तयार छ । कार्बन उत्सर्जन बढी गराउने मुलुकहरूले

दीर्घकालीन रणनीतिले महत्वाकाङ्क्षी नीति निर्माण, सामाजिक सुधार, ऊर्जा प्रणालीमा रूपान्तरण गर्ने हाम्रो लक्ष्य छ । यसलाई कार्यान्वयन गर्न हामीलाई आवश्यकता अनुसारको जलवायु वित्त तथा प्रविधि सम्पन्न मुलुकहरूले उपलब्ध गराउनुपर्छ । हाम्रो आन्तरिक क्षमताले नभ्याउने विषय उठाउँदै भन्दै आएका छौं ।" औद्योगिक मुलुकहरूले आनाकानी गर्दै अर्को वर्ष ब्रजीलमा हुने २०औं कोपका लागि भाका सार्ने हुन् कि भन्ने आशङ्का पनि उस्तै रहेको उनको भनाइ छ ।

"आफ्नो मुलुकको अर्थतन्त्रमा न्हास आउन सक्ने डरले कार्बन उत्सर्जन कटौतीसम्बन्धी अतिकम विकसित मुलुकका एजेन्डामा सहमति नहुने पो हो कि भन्ने उपस्थित प्रतिनिधिहरूलाई लागिरहेको छ," जलवायु व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख डा दुङ्गनाले भने, "पैरवी निरन्तर अगाडि बढिरहेको छ, निचोड आउँन बाँकी छ ।"

लामो समयदेखि नेपालको हितका लागि नेगोसिसनमा भाग लिएर पैरवी गर्दै आइरहेका जलवायुविद् मञ्जीत ढकालले पनि कोपमा यतिबेला कार्बन उत्सर्जन कटौती गरेर तापमान वृद्धिलाई एक दशमलव तीनदेखि एक दशमलव पाँच डिग्री सेल्सियसमा कायम राख्नुपर्ने र जलवायु वित्तको आकार बढाउनुपर्ने 'एजेन्डा'मा पैरवी निरन्तर भइरहेको जानकारी दिए । "यी एजेन्डाहरू कार्यान्वयन हुन्छन् या हुँदैनन्, अहिले नै भन्न सकिँदैन, कोपका अन्तिम दिनसम्म पखनुपर्छ," उनले भने, "कार्यान्वयनका लागि हामीले निरन्तर जोड दिइरहेका छौं ।"

तापमान वृद्धि सीमित नराखे हिमाल सङ्कटमा

वन तथा वातावरण मन्त्रालयका

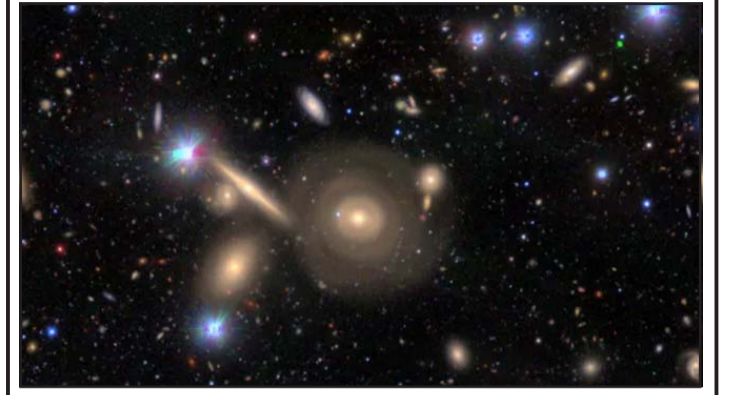

ताल र हिमाल: अन्नपूर्ण पदमार्ग अन्तर्गत मनाङ डिस्त्रिक्ट गाउँपालिका-४ हुम्डेस्थित किलिन लेक र लेक (ताल)मा देखिएको अन्नपूर्ण दोस्रो हिमालको छाया । तस्बिर : नवीन लामिछाने/रासस

फरक समाचार

दुर्लभ 'ट्रिपल रिड' आकाशगङ्गाको खोज

जापानी खगोलशास्त्रीहरूले अन्तरिक्षमा निकै दुर्लभ प्रकारको आकाशगङ्गाको खोज गरेका छन् । यो 'ट्रिपल रिड' आकाशगङ्गा हाम्रो पृथ्वीबाट करीब ८०० मिलियन प्रकाश वर्ष टाढा छ । जापानको सुबर् टेलिस्कोपले एकदम अद्भुत तस्बिर खिचेको छ ।

हवाईको माउन्ट कियास्थित यो टेलिस्कोपले आफ्नो पछिल्लो तस्बिरमा दुर्लभ ट्रिपल-रिड भएको आकाशगङ्गा देखाएको छ । जापानको नेशनल एस्ट्रोनोमिकल अब्जर्भेटरीले एक विज्ञप्तिमा यो आकाशगङ्गा पृथ्वीबाट करीब ८०० मिलियन प्रकाश वर्ष टाढा रहेको बताएको छ । तर यो दुर्लभ प्रकारको आकाशगङ्गा कसरी बन्यो भन्ने ब्रह्माण्डीय रहस्य अझै रहस्यमय छ ।

ब्रह्माण्डमा कति प्रकारका आकाशगङ्गाहरू छन् ?

आकाशगङ्गाहरूको वर्गीकरण गर्न हबल सिक्वेन्स विधि प्रयोग गरिन्छ । यसको आधारमा आकाशगङ्गाहरू मुख्यरूपमा चार प्रकारका हुन्छन्- अन्डाकार, लेन्टिकुलर, बाङ्गोटिङ्गो र अनियमित ।

अन्डाकार आकाशगङ्गाहरू टेलिस्कोपबाट हेर्दा धेरै चिल्लो र अन्डाजस्ता देखिन्छन् । यसमा ताराहरू समानरूपमा वितरण हुन्छन् ।

लेन्टिकुलर आकाशगङ्गाहरू केन्द्रमा उभारसहित च्याटो दीर्घवृत्त जस्ता देखिन्छन् । कल्पना गर्नुहोस्, तपाईंले फ्राइ गरिएको अन्डा छेउबाट हेरिरहनुभएको छ ।

बाङ्गोटिङ्गो आकाशगङ्गाहरू, जस्तै हाम्रो मिल्की वे, समान केन्द्रीय उभारयुक्त हुन्छन् । तर बाहिरी डिस्कको सट्टा गिनमा घुमिरहेको तारकीय भुजाहरू हुन्छन् । अनियमित आकाशगङ्गाहरू, जसरी तिनको नामबाट थाहा हुन्छ, निश्चित आकारका हुँदैनन् ।

रिड भएका आकाशगङ्गाहरू

रिड भएका आकाशगङ्गाहरूबारे एक प्रमुख सिद्धान्त यो हो कि यी आकाशगङ्गाहरू एकापसमा टक्करका नतीजा हुन् । यस सिद्धान्त अनुसार जब कुनै अर्को आकाशगङ्गा बाङ्गोटिङ्गो आकाशगङ्गाको केन्द्रसँग ठोकिन्छ, तब ग्याँस र धूलोको तरङ्ग उत्पन्न हुन्छन्, जुन शाकवेबसँग फैलिन्छ र रिड बनाउँछ ।

अर्को सिद्धान्त यो हो कि आकाशगङ्गाका रिडहरू प्राकृतिक रेजोनेन्स नामक प्राकृतिक घटनाबाट बन्छन् । आकाशगङ्गाभित्र अन्तरतारकीय ग्याँस अगाडि बढ्दै जाँदा गुरुत्वाकर्षणको प्रभावले केही क्षेत्रहरूमा जम्मा हुन्छ । केही परिस्थितिमा यसले आकाशगङ्गा वरिपरि एउटा विशेष रिड बनाउन सक्छ वा एकभन्दा बढी पनि ।

लामो जीवन जिउन चाहनुहुन्छ ?

वैज्ञानिकहरूले एउटा यस्तो उपाय पत्ता लगाएका छन्, जसले न केवल तपाईंको उमेर बढ्न सक्छ, अझ फिट र खुशी पनि रहन सक्नुहुन्छ । यो उपाय न कुनै महँगो औषधिको हो, न कठिन डाइटको ।

स्वस्थ र लामो जीवनको चाहना कसलाई हुँदैन र ? हरेक व्यक्तिको इच्छा हुन्छ कि लामो र सुखद जीवन जिउन । यदि तपाईं पनि आफ्नो जीवनलाई लामो र स्वस्थ बनाउन चाहनुहुन्छ भने, वैज्ञानिकहरूले एउटा यस्तो उपाय सुझाएका छन्, जसले तपाईंको उमेर ११ वर्षले बढ्न सक्छ । यो उपाय सजिलै आफ्नो दैनिकीमा समावेश गर्न सकिने एउटा सरल बानी हो ।

अध्ययनले के देखायो ?

एक नयाँ अनुसन्धान अनुसार शारीरिक निष्क्रियताले हाम्रो जीवनको अवधि मात्र होइन, स्वास्थ्यमा पनि गम्भीर असर पार्न सक्छ । अस्ट्रेलियाको ग्रिफिथ विश्वविद्यालय र अन्य संस्थाहरूका अनुसन्धानकर्ताहरूले गरेको यो अध्ययनले देखाएको छ कि ४० वर्षभन्दा माथिका व्यक्तिको शारीरिकरूपमा सक्रिय भए, उनीहरूको उमेर औसतमा पाँच वर्षले बढ्न सक्छ ।

दैनिक कति व्यायाम आवश्यक छ ?

ब्रिटिश जर्नल अफ स्पोर्ट्स मेडिसिनमा प्रकाशित यस अध्ययन अनुसार यदि

तपाईंले हप्तामा १५०-३०० मिनेट मध्यम तीव्रताको शारीरिक गतिविधि गरिरहनुभएको छैन भने, तपाईं आफ्नो जीवन लामो बनाउन र राम्रो स्वास्थ्यको लागि मौका गुमाइरहनुभएको छ ।

अध्ययन कसरी गरिएको थियो ?

अनुसन्धानकर्ताहरूले सन् २०१७ को सिडिसी नेशनल सेन्टर फर हेल्थ स्ट्याटिस्टिक्सबाट लिइएको मृत्युदरका तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण गरे । यसमा ४० वर्षभन्दा माथिका ३६,००० भन्दा बढी अमेरिकीहरू सहभागी थिए । तिनको शारीरिक गतिविधिका तथ्याङ्कहरू २००३-२००६ को नेशनल हेल्थ एन्ड न्यूट्रिशन एग्जामिनेशन सर्भेबाट सङ्कलन गरिएका थिए । शारीरिक गतिविधिलाई 'वाकिङ मिनेट्स'मा रूपान्तरण गरी विभिन्न समूहहरूबीच तुलना गरिएको थियो ।

निचोड के हो ?

अनुसन्धानका प्रमुख लेखक प्रोफेसर लेनर्ट वेरम्यानका अनुसार यो अध्ययनले निष्क्रिय मानिसहरूलाई ठूलो प्रेरणा दिन्छ । यदि सबैभन्दा कम सक्रिय मानिसहरूले सबैभन्दा सक्रिय मानिसहरू सरह शारीरिक गतिविधि गर्न थाल्छन् भने, उनीहरूको उमेरमा ११ वर्षको वृद्धि हुन सक्छ । यदि ४० वर्षमाथिका सबै व्यक्ति सबैभन्दा सक्रिय २५ प्रतिशत जनसङ्ख्यासरह सक्रिय भए भने, उनीहरूको औसतन जीवन प्रत्याशा (Life Expectancy) ८४ वर्षसम्म पुग्न सक्छ । त्यसो भए यदि तपाईं पनि आफ्नो जीवन लामो र स्वस्थ बनाउन चाहनुहुन्छ भने, आजैदेखि आफ्नो दैनिक दिनचर्यामा शारीरिक गतिविधि समावेश गर्नुहोस् र स्वस्थ जीवनको आनन्द लिनुहोस् ।

- प्रतीक डेस्क (एजेन्सीको सहयोगमा)

अन्तर्राष्ट्रिय समाचार

कोप-२९ : 'नयाँ कोइला नबनाउने' धनी राष्ट्रहरूको प्रतिज्ञा

बाकु, ५ मङ्सिर/एएफपी

कोप-२९ जलवायु शिखर सम्मेलनमा बुधवार २५ देशले अत्यधिक प्रदूषणकारी जीवाश्म इन्धनको प्रयोग चरणबद्धरूपमा

प्रविधिहरूलाई ठूलो स्तरमा अप्रमाणित भनी आलोचना गरिएको छ।

यो प्रतिज्ञाले राष्ट्रहरूलाई तेल र ग्याँसभन्दा बढी ग्रह-तापन कार्बन उत्सर्जन

बेलायत हालै आफ्नो विद्युत् उत्पादनमा कोइलामा सबै निर्भरता अन्त्य गर्ने सात औद्योगिक राष्ट्रको समूहमध्ये पहिलो बनेको छ।

बेलायतका उर्जा मन्त्री एड मिलिब्यान्डले वैज्ञानिकहरूले जलवायु परिवर्तनको सबैभन्दा खराब परिणामलाई रोक्ने स्तरहरूमा विश्वव्यापी तापक्रमको वृद्धि सीमित गर्न कोइलाले 'सबैभन्दा ठूलो खतराहरूमध्ये एक' खडा गरेको बताए।

यो प्रतिज्ञाले ब्रजीलमा हुने अर्को कोप शिखर सम्मेलनसम्म नयाँ कोइला अन्त्य गर्न आवश्यक छ भनेर विश्वभरिका देशहरूबाट स्पष्ट सन्देश पठाउने उनले बताए।

गरीब देशहरूका लागि पैसा जुटाउने कुरालाई ताप-ट्र्यापिङ उत्सर्जन कटौती गर्ने प्रयासहरूभन्दा ठूलो प्राथमिकता दिइएको कोप-२९ मा प्रमुख कोइला प्रयोगकर्ता र निर्यातकर्ता अस्ट्रेलियाको समावेशलाई कार्यकर्ताहरूले स्वागत गरेका छन्।

"यसले कोइलाको ढोका बन्द गरेको छ। अब हामीले यसलाई बन्द गर्न आवश्यक छ।" क्लाइमेट एक्सन नेटवर्क अस्ट्रेलियाका एरिन रायनले बाकुमा भने, "यसलाई हाम्रो ऊर्जा प्रणाली र हाम्रा निर्यात बजारहरू दुवैमा विगतमा छोड्ने समय बितिसकेको छ।"

अङ्गोला, युगान्डा र इथियोपियासहितका विकासोन्मुख देशहरू पनि पावरिङ पास्ट कोल एलायन्सको सहकार्यमा विकास गरिएको प्रतिज्ञामा हस्ताक्षर गर्ने देशहरूमध्ये थिए। रासस

हटाउने प्रक्रियालाई तीव्र पार्न कुनै पनि नयाँ नियन्त्रण नगरिएको कोइला-विद्युत् संयन्त्र नबनाउने प्रतिज्ञा गरेका छन्।

बेलायत, क्यानडा, फ्रान्स, जर्मनी र प्रमुख कोइला उत्पादक अस्ट्रेलियासहित मुख्यतया धनी विकसित अर्थतन्त्रहरूले अजरबैजानमा स्वैच्छिक प्रतिज्ञामा हस्ताक्षर गरे।

यसले राष्ट्रहरूलाई आगामी वर्षको शुरूमा राष्ट्रिय जलवायु योजनाहरू पेश गर्न प्रतिबद्ध गराउँछ र उनीहरूको ऊर्जा प्रणालीमा कुनै नयाँ नियन्त्रण नगरिएको कोइला नहुने कुरालाई प्रतिबिम्बित गर्छ।

नियन्त्रण नगरिएको भन्नाले कार्बन क्यान्चर र भण्डारण जस्ता उत्सर्जन कम गर्ने उपायहरूविना जलाइएको कोइला भन्ने बुझिन्छ। यो कोइला

गर्ने र जलवायु परिवर्तनको प्रमुख कारक रहेको कोइलाको खनन वा निर्यात रोकन बाध्य गर्दैन।

चीन, भारत र संयुक्त राज्य अमेरिकासहित विश्वका धेरै ठूला कोइला-ऊर्जा उत्पादकहरूले बाकुमा शुरू गरिएको 'कल टु एक्सन'मा हस्ताक्षर गरेनन्।

पहलमा हस्ताक्षर गर्ने युरोपेली सङ्घ (इयू)का जलवायुदूत बोक्के होएस्टाले गत वर्षको कोपमा ऊर्जाका लागि कम जीवाश्म इन्धन प्रयोग गर्ने ऐतिहासिक प्रतिबद्धता गरिए पनि कोइला विद्युत् अझै बढिरहेको बताए।

"जीवाश्म इन्धनबाट टाढा जाने प्रतिबद्धतालाई जमीनमा वास्तविक कदममा परिणत गर्न आवश्यक छ," उनले भने।

अमेरिकी दूतावासद्वारा हवाई आक्रमणको चेतावनी

वाशिंग्टन, ५ मङ्सिर/एएफपी

युक्रेनले पहिलोपटक रूसमा लामो दूरीको अमेरिकी क्षेप्यास्त्र प्रहार गरेपछि रूसले जवाफ दिने वाचा गरेसँगै किएभस्थित अमेरिकी दूतावासले बुधवार हवाई आक्रमणको चेतावनी दिएको छ।

दूतावासले नोभेम्बर २० मा हवाई आक्रमणको विशेष सूचना प्राप्त गरेको उल्लेख गर्दै सावधानीका साथ दूतावास बन्द गर्ने र कर्मचारीलाई सुरक्षित ठाउँमा आश्रय लिन निर्देशन दिएको वेबसाइटमाफत बताएको छ।

"अमेरिकी दूतावासले अमेरिकी नागरिकहरूलाई हवाई सतर्कता घोषणा भएको खण्डमा तत्काल आश्रय लिन तयार रहन सिफारिश गर्छ," दूतावासले

भनेको छ।

युक्रेनले करीब तीन वर्षको युद्धमा पहिलोपटक लामो दूरीको अमेरिकी क्षेप्यास्त्र आफ्नो क्षेत्रमा प्रयोग गरेपछि रूसले मङ्गलवार यसको जवाफ दिने चेतावनी दिएको थियो।

एक वरिष्ठ युक्रेनी अधिकारीका अनुसार मङ्गलवार रूसको ब्रायन्स्क क्षेत्रमा भएको आक्रमण 'एटिएसिएएमएस' क्षेप्यास्त्रद्वारा गरिएको थियो। यो अमेरिकी सेनाको सामरिक क्षेप्यास्त्र प्रणालीसँग सम्बन्धित रहेको ती अधिकारीले बताए। रूसी विदेशमन्त्री सर्गेई लाभरोभले

आक्रमणले पश्चिमी देशहरूले ट्रन्ड 'तीव्र' पार्न चाहेको देखाएको बताए।

"हामी यसलाई रूसविरुद्धको पश्चिमी युद्धको गुणात्मकरूपमा नयाँ चरणको रूपमा लिनेछौं र हामी सोहीअनुसार प्रतिक्रिया दिनेछौं," ब्रजीलमा भएको जी-२० शिखर सम्मेलनमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा लाभरोभले भने।

वाशिंग्टनले यस हप्ता युक्रेनलाई रूसभित्रका सैन्य लक्ष्यहरूमा एटिएसिएएमएस प्रयोग गर्न स्वीकृति दिएको पुष्टि गरेको छ। यो युक्रेनको लामो समयदेखिको माग थियो। रासस

प्रधानमन्त्री मोदी गुयाना भ्रमणमा

जर्जटाउन (गुयाना), ५ मङ्सिर/एएनआई

प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी भ्रमणका लागि बुधवार गुयाना पुगेका छन्। उनी ५६ वर्षमा गुयानाको भ्रमण गर्ने पहिलो भारतीय प्रधानमन्त्री हुन्। प्रधानमन्त्री मोदी लाई एयरपोर्टमा गुयानाका राष्ट्रपति मोहम्मद इरफान अली तथा मन्त्रीहरूले स्वागत गरेको स्रोतले जनाएको छ।

प्रधानमन्त्रीको आगमनको अवसरमा गुयानाले राष्ट्रपतिद्वारा शुभकामनासहित गुयानाको जर्जटाउनमा औपचारिक स्वागत र गार्ड अफ अनर प्रदान गरेको

छ।

भ्रमणको क्रममा प्रधानमन्त्री मोदीले गुयानाको संसद्को विशेष बैठकलाई सम्बोधन गर्ने तथा भारत-क्यारिबियन शिखर सम्मेलनमा क्यारिबियन साझेदार देशका नेताहरूसँग भेटवार्ता गर्ने कार्यक्रम तय भएको छ।

प्रधानमन्त्रीको गुयाना भ्रमण अधिपत्रकार सम्मेलनमा भारतीय विदेश मन्त्रालयले गुयानाका राष्ट्रपति मोहम्मद इरफान अलीको निमन्त्रणामा प्रधानमन्त्रीको भ्रमण भएको उल्लेख गरेको थियो। रासस

बशाडको छविसपाथिभेरा गाउँपालिकामा पर्ने वासुधारा क्षेत्र। तीन हजार ४५० मिटर उचाइमा रहेको यस क्षेत्रमा शिवको मन्दिर निर्माण गरिएको छ। चट्टानको फेदबाट २२ वटा धारा बग्ने यस क्षेत्रमा शिवको वासस्थान रहेको विश्वासका साथ शिवरात्रिसहित विभिन्न समयमा विशेष पूजा गर्ने गरिन्छ। तस्बिर: भूमिराज पिठातोली/रासस

समाजवादी प्रेस सङ्गठन पर्सको बैठक

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/

समाजवादी प्रेस सङ्गठन नेपाल पर्सको दोस्रो बैठक बुधवार वीरगंजमा सम्पन्न भएको छ। अध्यक्ष शम्भुकुमार सुमनको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले शाखा सदस्य स्व नरेश सराफको दोस्रो स्मृतिसभा गर्ने निर्णय गरेको छ।

बैठकले स्व सराफको निधन भएको दिन मङ्सिर १५ गते दोस्रो स्मृतिसभा गर्ने र स्व नरेश सराफ स्मृति पत्रकारिता

पुरस्कार वितरण गर्ने निर्णय गरेको उपाध्यक्ष हरिशङ्कर शर्माको अध्यक्षतामा भएको बैठकले पुरस्कारको राशि रु २१ हजार रहेको उल्लेख गरेको छ।

बैठकमा नेकपा एकीकृत समाजवादीका केन्द्रीय सदस्य रामचन्द्र साह, बालगोपाल थापा, मनोज चौधरी, समाजवादी प्रेस सङ्गठन नेपालका केन्द्रीय सदस्य

मनोज पटेललगायतको सहभागिता थियो।

दुई दिनमा १३ जना फरार अपराधी पक्राउ

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/

जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाराले मङ्सिर ४ र ५ गते गरी दुई दिनमा १३ जना फरार सूचीमा रहेका मानिसहरूलाई पक्राउ गरी बारा जिल्ला अदालतमा पेश गरेको जनाएको छ।

बारा प्रहरीका प्रवक्ता एवं प्रहरी नायब उपरीक्षक प्रकाश सापकोटाले मङ्सिर ४ गते आठजना र मङ्सिर ५ गते पाँचजना फरार अपराधीलाई पक्राउ गरेर अदालतमा हाजिर गराएको बताए।

मुलुकको ...

स्वीकृति (संस्थागत तथा व्यक्तिगत-नयाँ) लिने नेपालीको सङ्ख्या एक लाख १० हजार ६५४ र पुनः श्रम स्वीकृति लिनेको सङ्ख्या ५९ हजार ९३९ छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यस्तो सङ्ख्या क्रमशः एक लाख १३ हजार ३९७ र ४९ हजार २९७ रहेको थियो।

चालू खाता र शोधनान्तर बचतमा

सो अवधिमा चालू खाता र एक खर्ब ११ अर्ब ८७ करोडले बचतमा छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा चालू खाता र ५९ अर्ब ६५ करोडले बचतमा थियो। अमेरिकी डलरमा अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा ४४ करोड ९४ लाखले बचतमा रहेको चालू खाता समीक्षा अवधिमा ८३ करोड ४० लाखले बचतमा रहेको छ।

त्यस अवधिमा खुद पूँजीगत ट्रान्सफर र दुई अर्ब कायम भएको छ भने प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आप्रवाह (इक्विटी मात्र) र चार अर्ब ८१ करोड छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा खुद पूँजीगत

जिपका मातहतका विभिन्न चौकीहरूमाफत फरार सूचीमा रहेका १३ जना पक्राउ गरिएको उनले बताए।

लागूऔषध, चेक अनादर, कुटपिट, डकैती, सवारी दुर्घटनामा अदालतबाट वण्ड सजाय भएपछि फरार सूचीमा रहेका निजगढ नपा-८ का माया गोले, बालकृष्ण थापा, इन्दिरा थापा, निजगढ नपा-९ का खड्गराज मैनाली, विश्रामपुर गापा-२ का अर्जुन यादव, परवानीपुर गापा-३ लिपनीमालका जयप्रकाश यादव र कलैया

उपमहानगरपालिका-४ अदालतरोड बस्ने शिवमङ्गल रायलाई हिजो पक्राउ गरी अदालतमा हाजिर गराइएको बताए।

यसैगरी, पचरौता नपा-७ बस्ने दीनानाथ सहनी, सिम्रौनगढ नपा-७ बस्ने नन्दकिशोर यादव, रूपेश पण्डित, महागढीमाई नपा-१ बस्ने सुरेश पण्डित, सिम्रौनगढ नपा-१० बस्ने नैना देवी गरी पाँचजनालाई बुधवार पक्राउ गरी आजै बारा जिल्ला अदालतमा हाजिर गराएको प्रवक्ता सापकोटाले बताए।

ट्रान्सफर र एक अर्ब १५ करोड कायम भएको थियो भने प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आप्रवाह (इक्विटी मात्र) र तीन अर्ब ३८ करोड रहेको थियो।

यस्तै, शोधनान्तर स्थिति र एक खर्ब ८४ अर्ब ९९ करोडले बचतमा छ। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा शोधनान्तर स्थिति र एक अर्ब ६६ करोडले बचतमा रहेको थियो। अमेरिकी डलरमा अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा ७६ करोड ६८ लाखले बचतमा रहेको शोधनान्तर स्थिति समीक्षा अवधिमा एक अर्ब ३८ करोडले बचतमा रहेको छ।

गत असार मसान्तमा र २० खर्ब ४१ अर्ब १० करोड बराबर रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति नौ दशमलव चार प्रतिशतले वृद्धि भई गत असोज मसान्तमा र २२ खर्ब ३२ अर्ब २८ करोड पुगेको छ। अमेरिकी डलरमा यस्तो सञ्चिति गत असार मसान्तमा १५ अर्ब २७ करोड रहेकोमा गत असोज मसान्तमा आठ दशमलव सात प्रतिशतले वृद्धि भई १६ अर्ब ६० करोड पुगेको छ।

कुल विदेशी विनिमय सञ्चितिमध्ये नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको सञ्चिति गत असार मसान्तमा र १८ खर्ब ४८ अर्ब ५५ करोड रहेकोमा गत असोज मसान्तमा सात दशमलव पाँच प्रतिशतले वृद्धि भई र १९ खर्ब ८८ अर्ब पुगेको छ।

बैंक तथा वित्तीय संस्था (नेपाल राष्ट्र बैंकबाहेक) सँग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चिति गत असार मसान्तमा र एक खर्ब ९२ अर्ब ५५ करोड रहेकोमा गत असोज मसान्तमा २६ दशमलव नौ प्रतिशतले वृद्धि भई र दुई खर्ब ४४ अर्ब २७ करोड कायम भएको छ। गत असोज मसान्तको कुल विदेशी विनिमय सञ्चितिमा भारतीय मुद्राको अंश २१ दशमलव नौ प्रतिशत छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को तीन महीनाको आयातलाई आधार मान्दा बैकिङ क्षेत्रसँग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चिति १७ दशमलव छ महीनाको वस्तु आयात र १४ दशमलव छ महीनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहने देखिन्छ।

आजको राशिफल	
मेस	पुस
उबरपीडा	विजय
मिठुन	कर्म
धनबति	भाग्योदय
शिष्ट	तन्त्रा
बेचैनी	समोरञ्जन
तुला	वृष्टिक
कर्मप्राप्ति	राज्यभय
धनु	भय
बावविबाव	यात्राभाष
कुश्र	मीन
शुभ	चोरभय

यहाँ स्तरीय छपाईसम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गरिन्छ ।

प्रतीक प्रकाशन समूह प्रा. लि. (अफसेट छपाखाणा)

त्रिमूर्ति सिनेमा हल रोड, श्रीपुर, वीरगंज-११ (नेपाल), पोस्ट बक्स नं. ७५, फोन नं. ०५१-५२५१२२, ५२३१०५
email: prateekdaily@gmail.com, Website: eprateekdaily.com

उत्सर्जनलाई नौ प्रतिशतले घटाउन सक्नुपर्छ," उनले भने, "अहिले उत्सर्जन दिन प्रतिदिन बढिरहेको छ। त्यसैले हामीले जैविक इन्धन (फोसिल फ्युल)बाट नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग गर्नुपर्छ।"

जी-२० ले विश्वको ८० प्रतिशत कार्बन उत्सर्जनको जिम्मेवारी लिएको भन्दै उत्सर्जन कटौतीमा यी मुलुकहरू अग्रपङ्क्तिमा आउनुपर्ने महासचिव गुटेरेसको सुझाव छ। उनका अनुसार सन् २०३० सम्ममा नवीकरणीय ऊर्जा क्षमता तीन गुणा बढाउने, ऊर्जा दक्षता कटौतीलाई तीव्र पार्न आवश्यक छ। यस दशकमा हामीले हरेक वर्ष ग्लोबल

तापक्रम ...

तहसनहस गर्ने बताए। विश्वका २० प्रमुख अर्थतन्त्रहरूको समूह (जी-२०)को बैठकमा उनले सबै मिलेर तापमान सीमित गर्ने लक्ष्य कार्यान्वयनमा अघि बढ्नुपर्नेमा जोड दिए।

महासचिव गुटेरेसका अनुसार हालका नीतिहरूले तापक्रमलाई तीन डिग्रीभन्दा माथि पुऱ्याउने भनेका छन्। "यसको अर्थ, विनाश हुनु हो। हामीलाई १.५ डिग्रीको लक्ष्यमा पुऱ्याउन देशहरूले आफ्ना निकट भविष्यका उत्सर्जन कटौतीलाई तीव्र पार्न आवश्यक छ। यस दशकमा हामीले हरेक वर्ष ग्लोबल

उदाउँदो र विकासोन्मुख अर्थतन्त्रलाई सहयोग गर्नुपर्नेमा उनले जोड दिए।

जी-२० भनेको विश्वका २० प्रमुख अर्थतन्त्रहरूको समूह हो। कार्बन उत्सर्जन कटौती गरेर विश्वको तापमान वृद्धि एक दशमलव तीनदेखि एक दशमलव पाँच डिग्री सेल्सियसमा सीमित राख्ने विषयमा जी-२० मा पनि छलफल भइरहेको छ। जी-२० ले विश्वव्यापी आर्थिक स्थायित्व, व्यापार, आर्थिक विकासलगायत विषयमा सहकार्य गर्न र नीति समन्वय गर्न मञ्च प्रदान गर्छ। यो समूहमा विश्वका सबैभन्दा ठूलो अर्थतन्त्र भएका १९ देश र युरोपेली सङ्घ समावेश छन्।

मोहोरीस्थित बकैया खोलाबाट ढुङ्गाको चोरी तस्करी वन डिभिजन, निजगढ नपासहित नेपाली सेना पनि मौन

प्रस, निजगढ, ५ मङ्सिर/
देशको राष्ट्रिय गौरवका रूपमा निजगढ नगरपालिका-४ मोहोरी बागदेवस्थित निर्माणाधीन द्रुतमार्ग पुल

नियन्त्रण नगदा यस्ता गिरोहको मनोबल बढेको छ। द्रुतमार्ग सडक निर्माण कार्यदल सुरक्षा बेस क्याम्प बागदेव निजगढका मेजर निराजन थापाले पटकपटक ढुङ्गा

गरी ढुङ्गा चोरी तस्करी हुँदा खोलाको सतह धस्दै गएको र यसले पुललाई पनि असर गर्ने सम्भावना बढेको छ। संसारकै कान्छो पहाड चुरे पर्वत

आसपासबाट ढुङ्गाको चोरी तस्करी भइरहेको छ।

चुरेको फेद हुँदै मोहोरी भएर बग्ने बकैया खोलामा दर्जनौं ट्याक्टरले दिन कानूनविपरीत ढुङ्गा उत्खनन गरिरहे पनि द्रुतमार्ग पुललगायतका संरचनाको सुरक्षामा खटेको नेपाली सेनाले समेत

लोड ट्याक्टर नियन्त्रणमा लिए पनि आफूहरूलाई झुक्याएर ढुङ्गा चोरी गर्ने गरेको बताए। उनले यस विषयमा आफूहरूले गम्भीरतापूर्वक निगरानी बढाउने बताए।

निर्माणाधीन द्रुतमार्ग पुलको पिलर आसपासका खोलाबाट ट्याक्टरको प्रयोग

शूङ्खलाको फेददेखि एक किलोमिटर दक्षिणसम्म खोलाबाट नदीजन्म पदार्थ उत्खनन गर्न नपाउने ऐन कानून छ। त्यसपछि त्यस ठाउँको प्राकृतिक अवस्था, भूबनोट अनुसार चुरे संरक्षित क्षेत्र घोषणासमेत गरिएको छ। ऐन कानूनले निषेधित गरिएको क्षेत्रबाट नदीजन्म पदार्थ उत्खनन गरेको पाइए त्यस्ता अवैध कार्य गर्ने गराउने व्यक्ति, प्रयोग भएका ट्याक्टर, टिपर, स्काभेटर, लोडर, डोजरलगायतका साधन नियन्त्रणमा लिई जफत गर्ने कानूनी अधिकार स्थानीय प्रहरी, प्रशासन, डिभिजन वन कार्यालय मातहतका निकायलाई छ।

१८ क्वीन्टल लसुन बरामद

प्रस, पोखरिया, ५ मङ्सिर/
विन्ध्यवासिनी गाउँपालिका-३ शौवाबाट सशस्त्र र जनपद प्रहरीले १८ क्वीन्टलबराबर १०२ बोरा चाइनिज लसुन बरामद गरेको छ। भारततर्फ तस्करीको माध्यमबाट लैजानका लागि सीमानाकामा पर्ने शौवास्थित योगेन्द्र दास तत्वाको कुखुरा फार्ममा भण्डारण गरेर राखिएको अवस्थामा चाइनिज लसुन बरामद भएको सशस्त्र प्रहरीले जनाएको छ।

सूचनाको आधारमा सशस्त्र प्रहरी बोर्डर आउट पोस्ट र प्रहरी चौकी अमरपट्टीको संयुक्त टोलीले १०२ बोरा १७ क्वीन्टल ८० किलोग्राम लसुन बरामद गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्साका प्रवक्ता प्रहरी नायब उपरीक्षक दीपक भारतीले बताए। उनले बरामद लसुनको बजार मूल्य चार लाख ८० हजार रहेको बताए।

प्रहरीले उक्त लसुन तत्वाको कुखुरा फार्मबाट बरामद गरेको भएपनि प्रवक्ता भारतीले भने लसुन बरामद भएको कुखुरा फार्मका धनीको नाम खुल्न नसकेको बताए। बरामद लसुन वीरगंज भन्सार कार्यालयमा बुझाइएको उनले बताए।

स्थानीय साधनस्रोत

स्थानीयमा प्रयोग हुनुपर्छ -नेता साह प्रस, पंचगावाँ, ५ मङ्सिर/
आम जनता पार्टीका अध्यक्ष प्रभु साहले स्थानीय स्रोत साधनको दुरुपयोग हुन नदिन आग्रह गरेका छन्। पर्सा जिल्लाको पटेवाँसुगौली गाउँपालिका-५ निचुटामा बुधवार आयोजित भेलालाई

सम्बोधन गर्दै उनले स्थानीयबाट उठाएको कर स्थानीयमा नै खर्चिनुपर्ने बताए।

उनले वर्तमान सरकारमा भ्रष्टाचार मौलाएको, महँगीले आकाश छोएको आरोप लगाए। उनले देशबाट सामन्तीप्रथाको अन्त्य गरी लोकतन्त्रको रक्षा गर्ने बेला आएको बताए। भेला विनोद साहको अध्यक्षतामा भएको थियो।

खेलकूदको संसार

कर्पोरेट सुपर सिक्स क्रिकेट: अग्नि विजयी

प्रस, वीरगंज, ५ मङ्सिर/

वीरगंज महानगरपालिका-१० आदर्शनगरमा जारी कर्पोरेट सुपर सिक्स क्रिकेट प्रतियोगिता अन्तर्गत बुधवार भएको खेलमा अग्नि ग्रुप विजयी भएको छ। आजको खेलमा अग्नि ग्रुपले ओम्नीलाई ८६ रनले पराजित गरेको छ।

पहिले ब्याटिङ गर्दै ओम्नीले निर्धारित छ ओभरको खेलमा छ विकेट गुमाएर ११४ रन बनाएको थियो। ११५ रनको विजयी लक्ष्यसहित मैदानमा उत्रिएको ओम्नी ग्रुपले निर्धारित छ ओभरमा सबै विकेट गुमाएर २८ रनमा सीमित भयो। आजको खेलमा अग्नि ग्रुपका सुवास कुमार 'म्यान अफ दी म्याच' घोषित भए।

त्यस्तै, हिजो मङ्सिर भएको खेलमा अग्नि ग्रुप विजयी भएको छ।

अग्नि र सुप्रिमबीच आदर्शनगर रङ्गशालामा भएको खेलमा अग्नि ११ रनले विजयी भएको हो।

पहिले ब्याटिङ गर्दै अग्निने ६३ रन बनाएको थियो। ६४ रनको लक्ष्य पछ्याएको सुप्रिम ५२ रनमा समेटिएको थियो। यस खेलको 'म्यान अफ दी म्याच' अग्निका विक्रम घोषित भए।

लायन्स क्लब अफ वीरगंज र स्पोर्ट्स एकेडेमीको संयुक्त आयोजनामा कर्पोरेट सुपर सिक्स क्रिकेट प्रतियोगिता गत शनिवार मङ्सिर १ गतेदेखि सञ्चालनमा छ।

एनपिएल : सुदूरपश्चिम टोलीलाई नेपाल टेलिकमद्वारा प्रायोजन

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

नेपाल प्रिमियर लिग (एनपिएल)मा सहभागी टोली सुदूरपश्चिम रोयल्सलाई नेपाल टेलिकमले प्रायोजन गरेको छ। यही मङ्सिर १५ गतेदेखि कीर्तिपुरस्थित त्रिवि क्रिकेट मैदानमा आयोजना हुने उक्त प्रतियोगितामा सहभागी टोली सुदूरपश्चिम रोयल्सलाई नेपाल टेलिकमले सहयोग गर्ने विषयमा एक कार्यक्रमबीच प्रायोजनसम्बन्धी समझदारीपत्र आदान-प्रदान भयो।

नेपाल टेलिकम, केन्द्रीय कार्यालयमा सुदूरपश्चिम रोयल्स टिमको टेलिकम पार्टनरका रूपमा नेपाल टेलिकम रहने छ। उक्त समझदारीपत्रमा नेपाल टेलिकमका तर्फबाट कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक सङ्गीता पहाडी अर्याल तथा सुदूरपश्चिम रोयल्सका तर्फबाट टिमका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रकाश खड्काले हस्ताक्षर गरे।

कार्यक्रममा नेपाल टेलिकमका प्रबन्ध निर्देशक अर्यालले नेपालको खेलकूद क्षेत्रको बृहत्तर विकासका लागि नेपाल टेलिकमले सदैव योगदान दिदै आएको र नेपाली क्रिकेटसँग पनि लामो समयदेखि जोडिरहेको सन्दर्भ उल्लेख गर्दै सुदूरपश्चिम रोयल्समार्फत एनपिएलमा जोडिन पाउँदा खुशी लागेको बताइन्।

उनले एनपिएलमार्फत नेपाली क्रिकेटले नयाँ उचाइ प्राप्त गर्ने र यो प्रतियोगिता नेपाली खेलकूद विकासक्रमकै महत्त्वपूर्ण कोसेढुङ्गाका रूपमा स्थापित हुने बताउँदै सुदूरपश्चिमाञ्चल रोयल्स टिमलाई सहकार्यका लागि हार्दिक आभारका साथै प्रतियोगितामा सफलताका लागि शुभकामना पनि व्यक्त गरिन्।

सुदूरपश्चिमको मार्की खेलाडीमा दीपेन्द्रसिंह ऐरी छन्। मेन्टरमा अस्ट्रेलियाका ब्राड हज तथा मुख्य प्रशिक्षक राष्ट्रिय टोलीका पूर्वप्रशिक्षक जगत टमाटा रहेका छन्। सुदूरपश्चिम रोयल्सको टोलीमा ऐरीसहित आरिफ शेख, अविनाश बोहरा, विनोद भण्डारी, अर्जुन कुमाल, खडक बोहोरा, इशान पाण्डे, नरेश बुढाएर, ब्रान्डन मकमलेन, सेफ अली जेब, स्केट कुगलेडन, रोहन मुस्ताफा, भोजराज भट्ट, नरेन साउद र अमित श्रेष्ठ छन्।

नेपाल ओलम्पिक कमिटीलाई पारदर्शीरूपमा सञ्चालन गर्न माग

काठमाडौं, ५ मङ्सिर/रासस

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीसमक्ष बेसबल खेल क्षेत्रका विभिन्न संस्थाले नेपाल ओलम्पिक कमिटी (एनओसी)लाई विधिसम्मत र पारदर्शीरूपमा सञ्चालन गर्न माग गरेका छन्।

प्रधानमन्त्री निवास, बालुवाटारमा बुधवार ती संस्थाका प्रतिनिधिले ओलम्पिक कमिटीले नैतिक प्रशासनको मापदण्ड पालना गर्न, पारदर्शिता, समावेशिता र लोकतन्त्रलाई प्रवर्द्धन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय दिशानिर्देशहरूसँग मिल्दोजुल्दो गराइ नेपाली खेलकूदको भविष्य सुनिश्चित गर्न माग गरेका हुन्। उनीहरूले अध्यक्ष जीवनराम श्रेष्ठ नेतृत्वको ओलम्पिक कमिटीले आफूहरूलाई वर्षौंदेखि मान्यता नदिएको र तेस्रो कार्यकालका लागि कमिटीको विधान संशोधनको प्रयास गरेकाले सरकारबाट आवश्यक निर्देशन भई त्यस्ता गतिविधि रोक्न आग्रह गरेका छन्।

प्रधानमन्त्री ओलीले राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता र विधिलाई ध्यान गर्दै खेल क्षेत्रका निकाय र संस्थाले आफूलाई पारदर्शी बनाउनुपर्नेमा जोड दिएका थिए।

भेटका अवसरमा नेपाल इक्वेस्ट्रियन सङ्घका अध्यक्ष रवि राजकर्णिकार, नेपाल बेसबलका अध्यक्ष दीपक न्यौपाने, नेपाल स्केटिङ तथा स्केटबोर्डिङ सङ्घका अध्यक्ष अच्युत खनाल, नेपाल रग्बी सङ्घका महासचिव गोविन्द घिमिरे, नेपाल क्लाइम्बिङ स्पोर्ट्स सङ्घका अध्यक्ष रमेश पौडेल, अल्पाइन स्पोर्ट्स फेडरेशन नेपालका अध्यक्ष गोविन्दप्रसाद भट्टराई र नेपाल रोडिङ सङ्घका महासचिव सम्पन्न श्रेष्ठलगायत थिए।

साइबर अपराधबाट बच्न

इन्टरनेट प्रयोग गर्दा:

- बलियो पासवर्ड राख्न र पासवर्डलाई समयसमयमा परिवर्तन गर्नु,
- अपरिचित व्यक्ति वा कार्यालयबाट आएका शङ्कास्पद मेल, म्यासेज, लिड नखोल्नु,
- सामाजिक सञ्जालमा आएका शङ्कास्पद भिडियो वा अडियो कल नउठाऔं, यस्ता कल पटकपटक आए बलक गर्नु,
- आफ्ना व्यक्तिगत विवरणहरू ओटिपी, युजरनेम, पासवर्ड, बैंक खाता नम्बर, पिनकोड, नागरिकता नम्बर, राहदानी नम्बर, जन्ममिति आदि कसैलाई शेयर नगर्नु, सुरक्षित राख्नु,
- अनावश्यक सफ्टवेयरहरू इन्स्टल नगर्नु, गरेको भए हटाऔं,
- सामाजिक सञ्जाल, इमेल वा अन्य कुनै वेब एप्लिकेशन प्रयोग गरिसकेपछि साइन आउट गर्नु,
- डिजिटल डिभाइसहरू भर्तन गर्न दिँदा सम्पूर्ण विवरण हटाएर मात्र दिऔं,
- सामाजिक सञ्जालमा अनावश्यक फोटो तथा व्यक्तिगत विवरणहरू नराख्नु।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

Make your stay with us is a
memorable experience

Lords Plaza Birgunj is a world class hotel built to treat all types of travelers. This beautiful hotel is equipped with contemporary Rooms and Suites, Business Center, Four Conference Rooms, Three Food and Beverage outlets - Bar, Multi Cuisine Restaurant & Roof Top Dining, Spa, Gym, Pool and Casino.

Diyalo
Lords
PLAZA
Exhilarating Hospitality
Birgunj

Call - 51525252, 98028 19788, 98028 19787

Aadarsh Nagar, Birgunj, Nepal, www.lordshotels.com,

एमाले नेताविरुद्ध भ्रम फैलाइँदैछ -केस गुप्ता

प्रस, रौतहट, ५ मङ्सिर/

प्रेस चौतारी नेपाल, रौतहट शाखाको पत्रा लगाएर समाचार सम्प्रेषण गर्न कार्यालय उद्घाटन भएको छ। गौर सञ्चारकर्मीहरूसँग आग्रह गरे।

नगरपालिकास्थित बिपी चोकमा नेकपा एमालेका केन्द्रीय सदस्य अजयकुमार गुप्ताले बुधवार शाखा कार्यालयको उद्घाटन गरेका हुन्।

उनले अहिले एमालेका नेताहरूलाई लक्षित गर्दै सामाजिक सञ्जालहरूमा

भ्रम फैलाउने कार्य भइरहेकाले सत्यतथ्य पत्ता लगाएर समाचार सम्प्रेषण गर्न सञ्चारकर्मीहरूसँग आग्रह गरे।

केही लाञ्छना नलागेका नेताहरूविरुद्ध भ्रमको खेती सामाजिक सञ्जालमार्फत फैलाउने कार्य गरिरहेका मानिसहरूलाई उनले कडा कारबाही हुनुपर्ने माग गरे। शाखा कार्यालय सञ्चालनमा ल्याएकोमा चौतारीका सदस्यहरूलाई उनले धन्यवाद

दिए। केन्द्रीय सदस्य रेखा झाले उपनिर्वाचनको मुखमा एमाले नेताहरूविरुद्ध भ्रमको खेती भइरहेकाले त्यसलाई चौतारीआबद्ध पत्रकारहरूले हटाउनेतर्फ लाग्नुपर्ने सुझाइन्। एमाले लेखा समितिका केन्द्रीय सदस्य राजकिशोरप्रसाद यादवले सत्यतथ्य समाचार प्रकाशन तथा प्रसारण गर्न सुझाए। चौतारीका जिल्ला अध्यक्ष उत्तमकुमार उपाध्यायको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा एमालेका जिल्ला अध्यक्ष सचिदानन्द साह, नेपाल पत्रकार महासङ्घ मधेश प्रदेश सदस्य शैलेन्द्र झा, पूर्व जिल्ला अध्यक्ष शैलेन्द्रकुमार गुप्ता, चौतारीका जिल्ला इन्चार्ज रमेश तिम्लिसना, मधेश प्रदेश महासचिव गौतम श्रेष्ठले शुभकामना व्यक्त गरेका थिए।